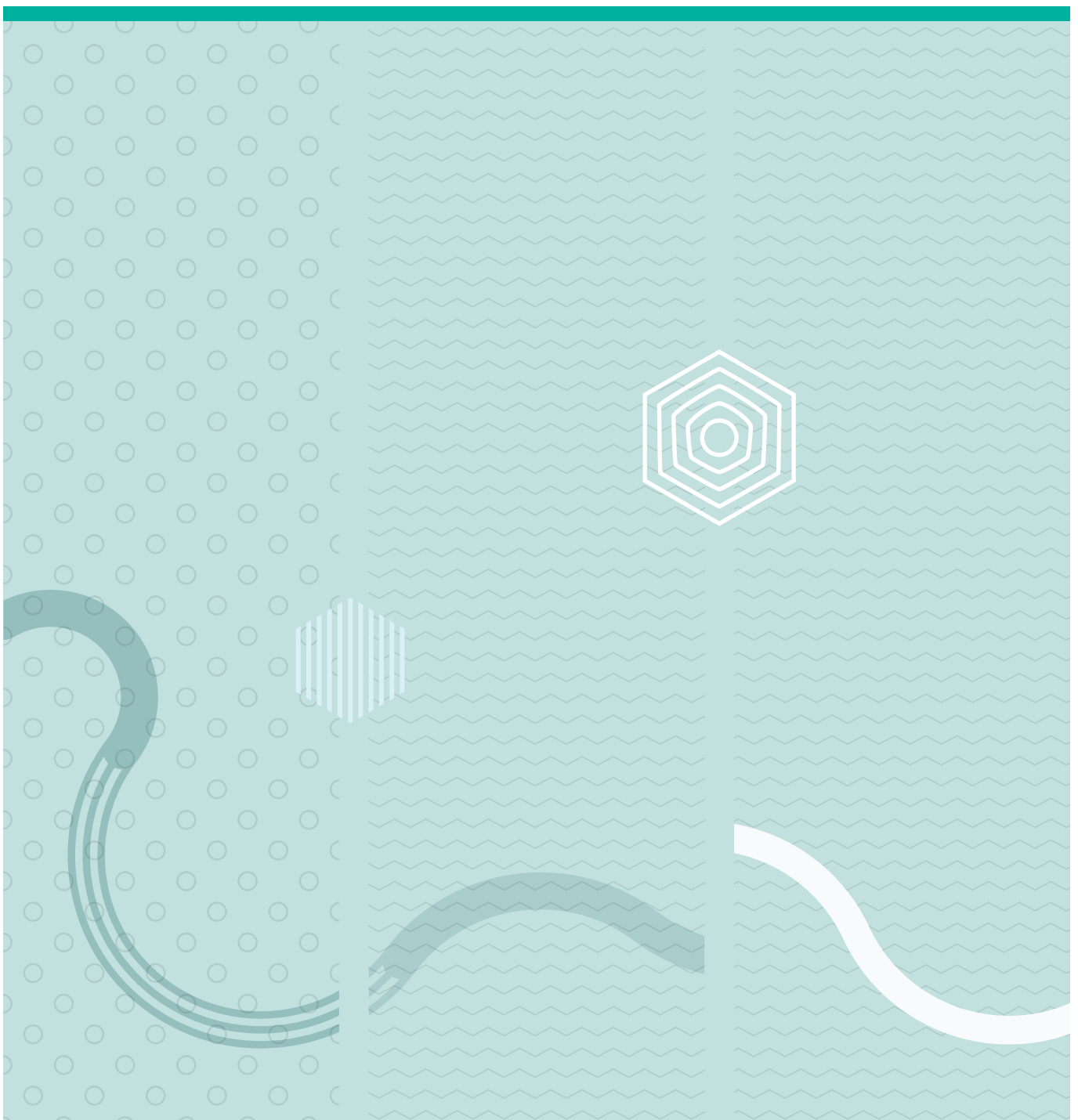

Dødsulykker i norsk friluftsliv 2000-2020

André Horgen

André Horgen

Dødsulykker i norsk friluftsliv 2000-2020

© 2021 André Horgen
Universitetet i Sørøst-Norge
Bø, 2020

Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 67

ISSN: 2535-5325 (online)
ISBN: 978-82-7206-587-3 (online)

Utgivelser i publiseres som Creative Commons* og kan kopieres fritt og videreformidles til andre interesserte uten avgift. Navn på utgiver og forfatter(e) angis korrekt. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.no>

Forord

Denne rapporten handler om mennesker som har dødd mens de drev med friluftsliv. I rapportskrivningens slutfase kom det en tragisk melding om at en svært erfaren norsk alpinist og skikjører hadde omkommet i en skredulykke. Den brutale virkeligheten kom dermed ekstra tett på ved at mennesker jeg kjenner sitter igjen som pårørende. I slike sammenhenger oppleves det ubekvem å behandle dødsulykker i friluftsliv som tall og statistikk. Min oppfordring til alle som leser denne rapporten er å huske på at bak statistikk og søylediagrammer befinner det seg menneskeskjebner, pårørende, sorg og savn. Når det er sagt, noen ganger kan det være hensiktsmessig å telle, vite hvor mange menneskeskjebner vi snakker om og lære noe om hvem som forulykker, om årsaksforholdene og dermed kanskje noe om hva vi kan gjøre for å forebygge. Ikke minst er det relevant å vite hvor mange dødsulykker det er snakk om når vi skal diskutere eventuelle tiltak, forvaltning og politikk på området.

Rapporten er skrevet med finansiering fra Universitetet i Sørøst-Norge (USN), gjennom tildeling av FOU-tid. Takk til kollegaer ved USN for faglige diskusjoner om prosjektet, både i formelle og uformelle sammenhenger.

Bø i Telemark, 5. februar 2021

André Horgen

Dosent (Ph.d), friluftsliv, kultur og naturveiledning

Andre.horgen@usn.no

Tlf: 35 95 28 15

Sammendrag

Rapporten dokumenterer dødsulykker ved friluftslivsaktiviteter i Norge på 2000-tallet. Det konkluderes at det i gjennomsnitt har omkommet 64 mennesker pr. år, i friluftslivsrelaterte ulykker i Norge, de siste 20 årene. Omtrent halvparten av disse har omkommet ved utøvelse av ikke-motoriserte friluftslivsaktiviteter. I forbindelse med organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv har det vært minst 18 dødsulykker med en ansvarlig til stede, hvor til sammen 22 mennesker har mistet livet.

Innenfor klatreaktiviteter har antall dødsulykker ligget på rundt to omkomne pr. år. Vi ser at flere utenlandske klatrere har omkommet under klatring i Norge det siste ti-året sml. med tidligere. For skredulykker ligger antall dødsulykker på rundt fire omkomne pr. år. Som for klatring er det flere utlendinger blant de forulykkede det siste ti-året. Snøscooterførere som omkommer i skred forekommer også oftere enn før. Ser vi bort ifra utenlandske statsborgere og snøscooterførere i skredstatistikken, er antall omkomne skredtatte skiløpere o.a. omtrent tre pr. år. Som for klatrerelaterte aktiviteter er de fleste skred-forulykkede menn, som oppgis å være relativt erfarne. Aldersmessig er det stor spredning. 70 % av de forulykkede skredofrene har selv utløst skredet mens de har befunnet seg i terreng brattere enn 30 grader på lagdelt vintersnø. I forbindelse med aktiviteter som bl.a. fottur, sykkelstur, luftsport, ski (ikke skred), jakt og fiske (fall fra land), skjer det relativt sjeldent dødsulykker, inntil en til tre pr. år, pr. aktivitet.

For drukning ved fritidsbåtulykker har det i gjennomsnitt omkommet 30 mennesker pr. år. Sammenliknet med tidligere har det her vært en liten nedgang. De ikke-motoriserte aktivitetene utgjør i gjennomsnitt fire av de 30 fritidsbåtulykkene (ca. 13 %). Drukningstallene for bading og fritidsdykking ligger på henholdsvis åtte og fire dødsulykker pr. år. Sammenliknet med tidligere har ulykkestallene innenfor disse kategoriene vært nokså stabile. Når det gjelder drukning ved fall gjennom is har det i gjennomsnitt omkommet tre mennesker pr. år, noe færre enn tidligere. Som for samtlige aktiviteter som er med i undersøkelsen er menn og gutter i flertall.

I rapporten oppsummeres ellers fellesnevnerne knyttet til årsaksforhold. Der det har skjedd dødsulykker i forbindelse med organisert friluftsliv dokumenterer rapporten to domfellelser som resulterte i betinget fengselsstraff for den ansvarlige.

Innholdsfortegnelse

1.	Introduksjon	1
2.	Klatreulykker, klippe, foss og bre, juvvandring.....	2
	2.1. Fellesnevnerne knyttet til årsaksforholdet ved klatreulykker	5
	2.2. Dødsulykker i forbindelse med klatrerelatert, organisert virksomhet.....	8
3.	Skredulykker	11
	3.1. Fellesnevnerne knyttet til årsaksforholdet ved skredulykker	16
	3.2. Skredulykker i forbindelse med organisert virksomhet	18
4.	Ulykker med fritidsbåter	21
	4.1. Dødsulykker med seilbåt, seilbrett og surfebrett.....	23
	4.2. Dødsulykker med kano og kajakk.....	24
	4.2.1. Dødsulykker med kano	27
	4.2.2. Fellesnevnerne knyttet til årsaksforholdet ved kanoulykker.....	27
	4.2.3. Dødsulykker med hav-, tur- og elvekajakk	28
	4.2.3. Fellesnevnerne knyttet til årsaksforholdet ved kajakkulykker	29
	4.2.4. Kano- og kajakkulykker i forbindelse med organisert virksomhet	30
5.	Samlet oversikt klatring, skred, seil/surf, kano/kajakk.....	32
6.	Andre aktiviteter.....	36
7.	Drukningssulykker	39
8.	Sluttbemerkninger	45
9.	Bibliografi	48

1. Introduksjon

Denne rapporten dokumenterer omfanget av dødsulykker i tilknytning til ulike friluftslivsaktiviteter siden år 2000, og for noen aktiviteter lengre tilbake i tid. I rapporten oppsummeres videre noen fellesnevnerne knyttet til årsaksforhold. Der det har skjedd dødsulykker i forbindelse med organisert friluftsliv, med en ansvarlige til stede, dokumenteres evt. juridiske konsekvenser for den/de ansvarshavende. Rapporten er en oppfølging av fagartiklene *Friluftsliv og ulykker, årsaksforhold og juridiske konsekvenser og Sikkerhetsstatus for friluftslivsaktiviteter i Norge på 2000-tallet*.¹ Det er første gang dataene presenteres i en rapport. Rapporten er planlagt fulgt opp med oppdatert statistikk hvert femte år, med tanke på å etablere og videreføre en kunnskapsbase om situasjon og utvikling knyttet til ulykker og sikkerhet i norsk friluftsliv. Det tenkes her på friluftsliv i vid forstand, i tråd med tidlige NINA-definisjoner av friluftsliv, som «fritidsbruk av natur», eller «utendørs rekreasjon».² Dette er definisjoner som er formålstjenlig for denne rapporten, der hensikten er å telle og kategorisere. Slik styrer rapporten unna konfliktfylte meningsdiskusjoner rundt hva som er friluftsliv og ikke. Dette medfører f.eks. at motoriserte aktiviteter er med i rapporten, samtidig som rapportens hovedfokus ligger på ikke-motoriserte aktiviteter.

Empirisk baserer rapporten seg på deskriptiv statistikk hentet fra offentlige instanser og frivillige organisasjoner, samt tidligere forskning. Dataene er supplert med opplysninger fra media. Den deskriptive statistikken vil bli presentert med relevante variabler. Det er også foretatt kvalitative analyser av relevante dokumenter som belyser hendelsesforløp, årsaksforhold og juridiske konsekvenser. Rapporten diskuterer ikke om det er mange eller få ulykker, eller andre politiske og/eller forvaltningsmessige implikasjoner av ulykkene. Denne typen diskusjoner kan man imidlertid finne i undertegnedes Ph.d. avhandling *Sikkerhet og risiko i norsk friluftsliv og naturbasert reiseliv - en kulturhistorisk studie*.³

I det følgende dokumenteres ulykkene i rekkefølgen klatring, skred, fritidsbåter, andre aktiviteter og drukningsulykker. Fellesnevnerne knyttet til årsaksforhold, samt eventuelle juridiske konsekvenser, vil bli belyst fortløpende for hver aktivitet.

¹ Horgen, 2013; Horgen 2017.

² Kaltenborn & Vorkinn, 1993, s. 9.

³ Horgen, 2019.

2. Klatreulykker, klippe, foss og bre, juvvandring

Norges Klatreforbund (NKF) har registrert klatreulykker i Norge, samt nordmenns klatreulykker i utlandet, f.o.m. 2000. Registreringen er basert på innrapporterte hendelser med loggført dato, område, terreng, skade, aktivitet, ulykkestype, hendelsesforløp og årsaksforhold.⁴ Fra før 2000 finnes kun beskjedne data. En undersøkelse viser at, i perioden 1986-1992, skjedde det ca. 70 klatreulykker. Av disse var 22 dødsulykker, noe som gir et gjennomsnitt på ca. tre dødsulykker pr. år i denne sju års perioden.⁵

I diagram 1 nedenfor vises antall innrapporterte klatreulykker og nestenulykker utendørs, på stein (buldring), klippe, fjellvegg, fjell, bre og foss (is-klatring), for årene 2000 – 2020. Ulykker i forbindelse med aktiviteten «juvvandring» er også tatt med her. Diagrammet viser at antallet innrapporterte hendelser har variert mellom 19 og 47, og at antall hendelser har ligget på 32 hendelser i gjennomsnitt pr. år i perioden (N=667).

Diagram 1. Innrapporterte klatreulykker ute, alle typer

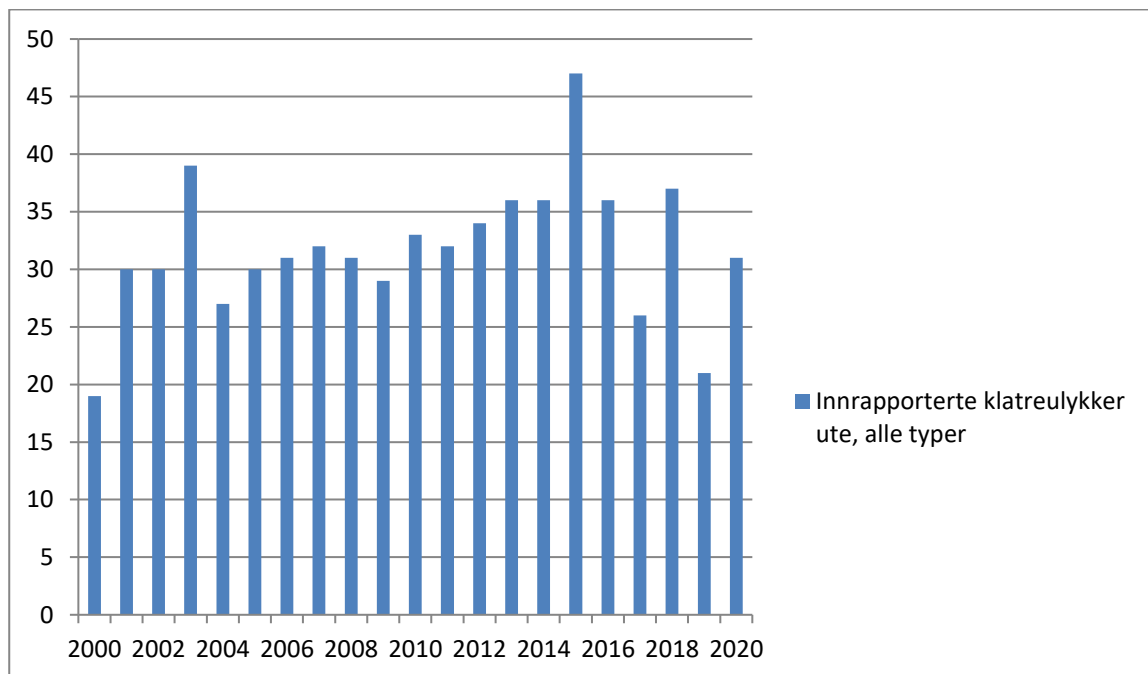

Diagram 1 viser antall innrapporterte klatreulykker og nestenulykker ute, på stein, klippe, fjellvegg, fjell, bre og foss, samt juvvandring, for årene 2000 – 2020.

⁴ Norges Klatreforbund, 2021.

⁵ Grimeland, 2004, s. 232.

I diagram 2 vises de innrapporterte ulykkene som var mer alvorlige, i spekteret fra brudd til dødsfall. Antall alvorlige ulykker har variert mellom sju og 24, i gjennomsnitt 13 hendelser pr. år (N=277).

Diagram 2. Innrapporterte klatreulykker ute, med alvorlige skader og dødsfall

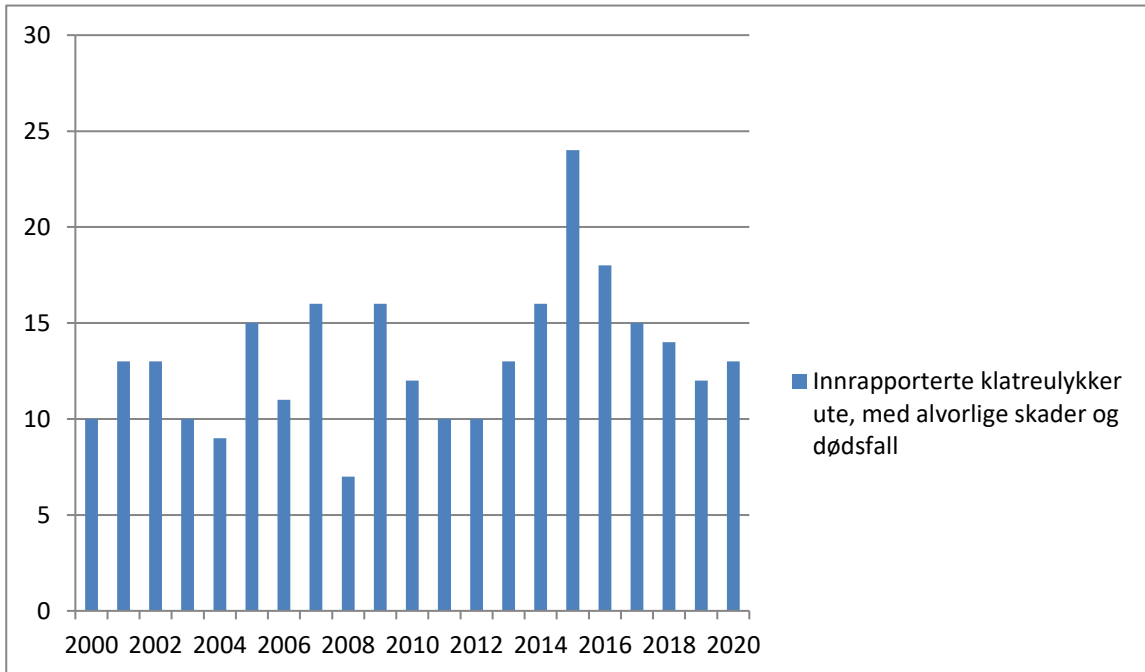

Diagram 2 viser antall innrapporterte klatreulykker ute, med alvorlige skader (minimum brudd) og dødsfall på stein, klippe, fjellvegg, fjell, bre og foss, samt juvvandring, for årene 2000 – 2020.

De samme mer alvorlige ulykkene er fordelt på kategoriene klippe/fjell, brevandring/klatring, isklatring og juvvandring i diagram 3 nedenfor. Her ser vi at de fleste alvorlige ulykkene har skjedd på klippe/fjell. Kun unntaksvis har det skjedd alvorlige ulykker ved brevandring/klatring, isklatring og juvvandring/klatring. Statistikken i diagram 3 er supplert med en organisert ulykke innenfor aktiviteten juvvandring som ikke er registrert hos NKF. Hendelsen inntraff i 2004. Da omkom en 54 år gammel nederlandsk kvinne under kommersiell juvvandring i Sarsjuvet, Otraelva, i Bykle kommune. Arrangør var Hovden Aktiv.⁶ Relativt få av hendelsene i diagram 2 og 3 hadde dødelig utfall. Diagram 4 nedenfor viser antall dødsfall pr. år for samme periode som over.

⁶ VG, 2015.

Diagram 3. Innrapporterte klatreulykker ute, med alvorlige skader og dødsfall, fordelt på klippe/fjell, bre, isklatring og juvvandring

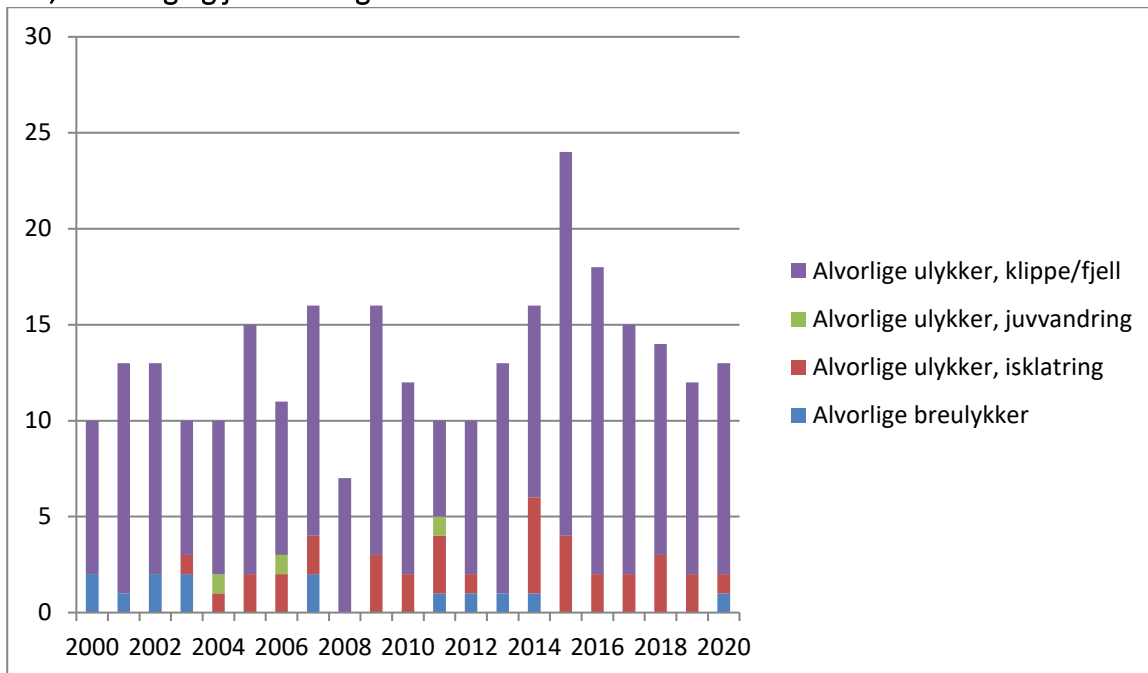

Diagram 3 viser antall innrapporterte klatreulykker med alvorlige skader (minimum brudd) og dødsfall fordelt på klippe/fjell, brevandring/klatring, isklatring og juvvandring, for årene 2000 – 2020.

Diagram 4. Dødsulykker, klatring/juvvandring ute, fordelt på kvinner, menn og utenlandske statsborgere

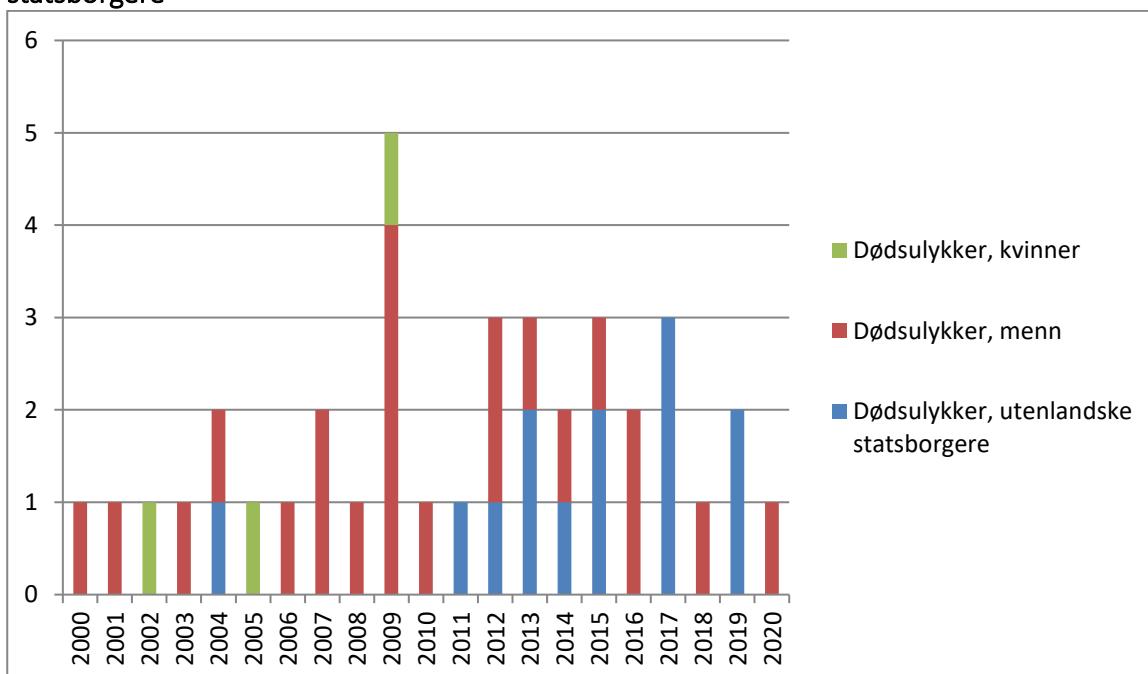

Diagram 4 viser antall dødsulykker på klippe/fjell, brevandring/klatring, isklatring og juvvandring for årene 2000 – 2020, fordelt på kvinner, menn og utenlandske statsborgere.

Av diagram 4 ser vi at antall dødsfall har variert mellom ett og fem, med et gjennomsnitt på i underkant av to (1,8) pr. år (N=38). Tar vi kun med norske statsborgere blir gjennomsnittet i overkant av ett dødsfall (1,2) pr. år (N=25). Sammenliknet med undersøkelsen fra perioden 1986-1992 har det altså forekommet langt færre dødsulykker på 2000-tallet, til tross for at mye tyder på at klatring i mellomtiden har blitt mer populært.

Dataene i diagram 4 omfatter nordmenn og utenlandske statsborgere⁷ som har omkommet under klatring i Norge, samt nordmenn som har omkommet under klatring utenlands.⁸ Med unntak av seks av dødsulykkene har samtlige skjedd på klippe/fjell. Unntakene er to dødsfall på bre, henholdsvis i 2002 og 2013,⁹ tre dødsfall i forbindelse med juvvandring henholdsvis i 2004,¹⁰ 2006 og 2011, samt fire dødsfall under isklatring i henholdsvis 2009, 2014, 2015 og 2020. I tillegg omkom åtte klatrere i skredulykker. Fire personer omkom i to ulike hendelser i 2001. En person omkom i hvert av årene 2004, 2005, 2013¹¹ og 2015. Disse er *ikke* tatt med i diagram 4, da disse ulykkene er med i skredstatistikken nedenfor. De er imidlertid tatt med i diagram 5 nedenfor, som viser antall dødsulykker ved klatring ute for årene 2000 – 2020, fordelt på klippe/fjell, brevandring/klatring, isklatring, juvvandring og klatre/skredulykker.

2.1. Fellesnevnerne knyttet til årsaksforholdet ved klatreulykker

2009 kan karakteriseres som et «ulykkesår». To av dødsfallene dette året inntraff ved samme hendelse, under rappell, trolig ved at rappellfestet røk. Ett dødsfall skjedde under fri-solering (uten tau) av en fjellvegg i Lofoten. Det fjerde dødsfallet inntraff under isklatring ved Rjukan. Mens det femte dødsfallet var forårsaket av en usikret utglidning med påfølgende fall, under returen etter klatring ved Snillfjord.¹² Det at årsaksforholdene varierer er et mønster for hele perioden, noe som

⁷ En nederlandsk kvinne i 2004, en tysker i 2011, en tsjekker i 2012, en svenske og en polakk i 2013, en spanjol i 2014, en italiener og en tysker i 2015, en brite, en spanjol og en svenske i 2017, to tsjekkere i 2019 (Horgen, 2013; Norges Klatreforbund, 2021).

⁸ Flere nordmenn har omkommet på eksempelvis fjellet Kilimanjaro. Disse er ikke tatt med under klatreulykker fordi bestigningen av fjellet primært er en fottur og ikke en klatretur.

⁹ Polsk mann (Norges Klatreforbund, 2021).

¹⁰ Nederlandsk kvinne (VG, 2015).

¹¹ Svensk mann (Norges Klatreforbund, 2021).

¹² Følgende ulykker er registrert: 2001: utglidning på Glittertind. 2002: fall i bresprekk ved Finse. 2003: fall m/blokk i Hurrungane. 2004: under rapell i Sør-Afrika. 2005: usikret klyving på henholdsvis Falketind i Jotunheimen og i Svolvær. 2006: kommersiell juvvandring. 2007: fall på klippe, Mascarat, Spania. 2008: isras på K2, Pakistan. 2010: steinsprang i Molladalen. 2011: juvvandring, ved flom i Golsjuvet (tysk mann). 2012: usikret klyving i Ersfjord, Troms, samt storvegsklatring i Kjerag. 2013: skred ved Skogshorn i Hemsedal (svensk mann), usikret utglidning ved Store

fremgår av tabell 1 nedenfor. Selv om visse typer ulykker peker seg ut er det altså ingen entydige fellesnevnerne knyttet til årsaksforhold.

Tabell 1. Årsaksforhold ved dødsulykker, fjellsport

Skred/Knekt toppskavl	8
Rappell	7
Usikret klyving	6
Usikret utglidning	5
Fall, klippe/is	6
Fall med blokk/klippe	5
Fri-solering	2
Isras/fall	3
Fall i bresprekk	2
Juving	2
Steinsprang	1
Nedkjøling	1

Tabell 1 viser årsaksforhold ved dødsulykker innenfor fjellsport for årene 2000 – 2020.

Som det vises av tabell 1 har det skjedd åtte klatreulykker som følge av snøskred. Som nevnt ovenfor var det to hendelser med til sammen fire omkomne i 2001, en hendelse i hvert av årene 2004, 2005, 2013 og 2015. Disse er også tatt med i diagram 5 nedenfor, som viser hvordan klatreulykkene fordeler seg på ulike aktivitetstyper. De samme hendelsene er også med i skredstatistikken som presenteres

Skagastølstind i Hurrungane og usikret klyving under retur fra Romsdalshorn. Her er det også tatt med en 53 år gammel polsk mann som ble funnet død i en bresprekk innunder Snøhetta på Dovrefjell (Aftenposten, papirutgaven 24.10.2013). 2014: rappell ved fosseklattring på Kjølifossen i Lærdal og under usikret klyving under anmarsj mot Norskeruten i Trollveggen. 2015: isras/fall under fosseklattring på Rjukan (Italiensk mann), fall under led på klippe, Løefjell, Setesdal (tysk mann), fall under rappell ved Midtre Skarvflytind i Jotunheimen. Hendelsen med knekt toppskavl på Tjønholstind i 2015 er tatt med som klatre/skred-ulykke. Hendelsen med mann som falt under retur, i en bratt gressbakke, ved Rosendal 2015, er ikke tatt med fordi den neppe kan karakteriseres som klatreulykke. 2016: nedkjøling under klatring på Mt Rainer, Seattle, USA og rappell fra Falketind i Jotunheimen. 2017: usikret utglidning ved fosseklattring ved Gaustadtoppfossene (britisk mann), usikret solo klyving i renna Prestfonna i Romsdalen (spansk mann), og rappell ved Vågekallen i Lofoten (svensk mann). 2018: fall i fjellvegg på Snøhettatraversen, ved usikret klyving under anmarsj. 2019: Trollveggen, to mannlige, tsjekkiske klatre falt trolig ut sammen med deler av klippe. 2020: fallende stein og is under isklattring på Juvøyyla i Rjukan (Kilder, der annet ikke er oppgitt: Horgen, 2013; Norges Klatreforbund, 2021).

senere. Merk her at to av de omkomne i 2001 var finske statsborgere, en mann og en kvinne, og at den omkomne i 2013 var en svensk mann.

Tar vi med klatre/skredulykkene, slik det er gjort i diagram 5 nedenfor, ser vi at antall dødsfall har variert mellom ett og fem, med et gjennomsnitt på omtrent to (2,2) pr. år i den aktuelle perioden (N=46). Tar vi kun med norske statsborgere blir gjennomsnittet noe lavere (1,5, N=30). Ser vi på kjønn og alder, er det fem kvinner blant de omkomne,¹³ så menn er helt klart i flertall. At menn er overrepresentert er sannsynlig, men ikke åpenbart. Siden vi mangler fullstendig oversikt over antall utøvere og deres deltakelse i aktiviteten er dette problematisk å fastslå.

Diagram 5. Dødsulykker, klatring ute, fordelt på ulike aktivitetstyper og skredulykker

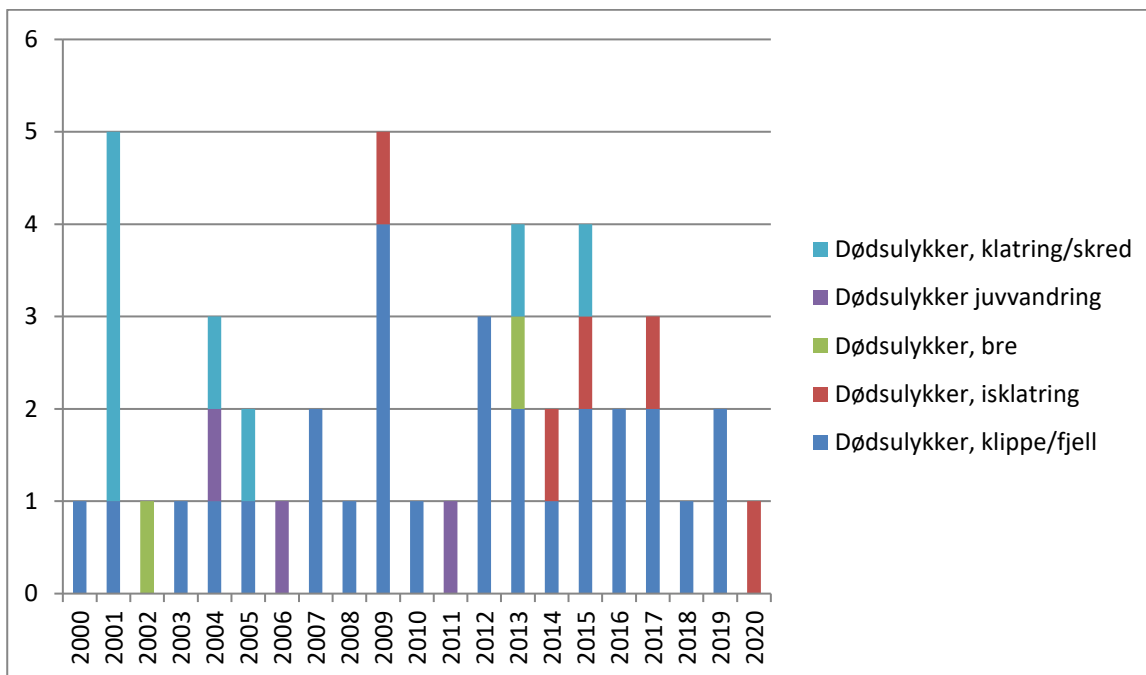

Diagram 5 viser antall dødsulykker ved klatring ute for årene 2000 – 2020, fordelt på klippe/fjell, brevandring/klatring, isklatring, juvvandring og klatre/skredulykker.

Aldersfordelingen fremkommer av diagram 6 nedenfor. Her ser vi at flertallet av de forulykkede var i 20- og 30-årene. Det er noe færre 40 åringer som omkommer, men ulykkestallene går opp igjen for klatrere i alderen 50+. Alder på tre av de forulykkede mangler i statistikken.¹⁴ 21 av de omkomne er

¹³ Skredulykke i 2001 (finsk kvinne), breulykke på Finse i 2002, juvvandring i 2004, utglidning på Falketind i 2005 og fosseklatring i Rjukan i 2009 (Horgen, 2013).

¹⁴ Mann, 2003 og 2006, samt kvinne, 2005 (Horgen, 2013).

karakterisert som «erfarne» i NKFs rapporter, uavhengig av alder. Tre var moderat erfarne, en hadde lite erfaring. For seks av de forulykkede var erfaringsgrunnlaget ukjent.

Diagram 6. Omkomne i klatreulykker, fordelt på kjønn og alder

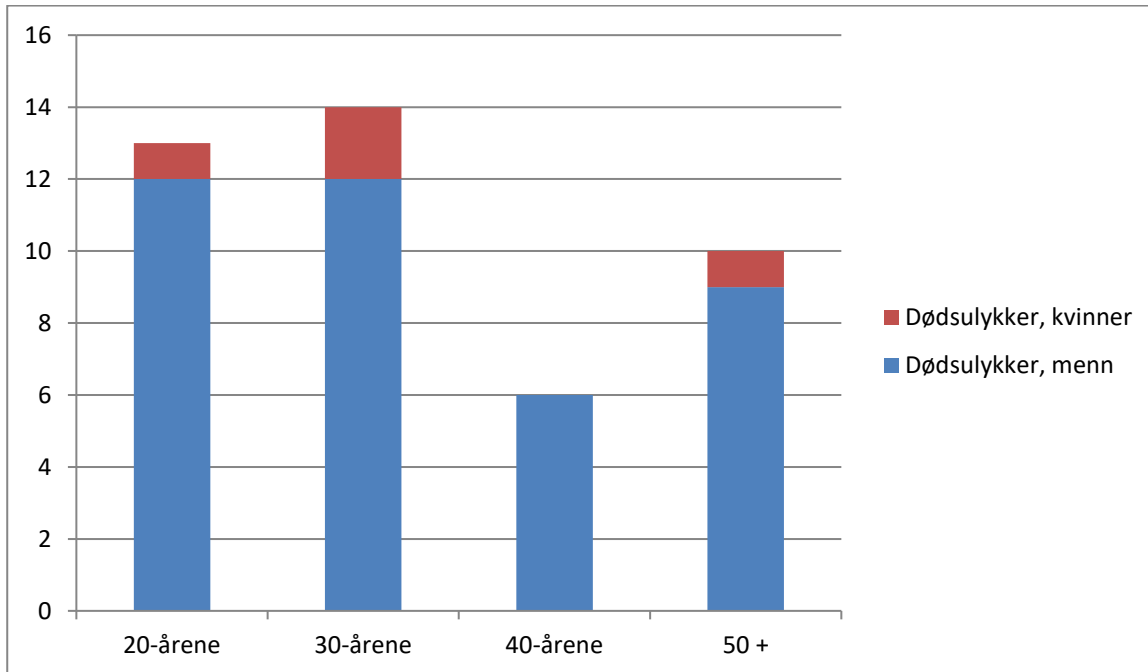

Diagram 6 viser omkomne på klippe/fjell, brevandring/klatring, isklatring, juvvandring og klatre/skredulykker for årene 2000 - 2020, fordelt på kjønn og alder.

2.2. Dødsulykker i forbindelse med klatrerelatert, organisert virksomhet

Fire av ulykkene i statistikken ovenfor skjedde i forbindelse med organisert friluftsliv, med en ansvarlig til stede. Hendelsene kommer frem av tabell 2 nedenfor. I 2002 omkom en kvinne forbindelse med et brekurs ved Finse. I 2004 omkom en nederlandsk kvinne under kommersiell juvvandring i Sarsjuvet, Otraelva. I 2006 omkom en person under guidet juvvandring i Dorgefoss i Vest-Agder. Og i 2010 omkom en «kjentmann»/fører for en taulagsgruppe i Molladalen.¹⁵

¹⁵ Horgen, 2013; Norges Klatreforbund, 2021. Brekurset var i regi av Høgskolen i Telemark. Hendelsesforløpet for dette dødsfallet er beskrevet slik av Norges Klatreforbund: «Brekursdeltaker på veg usikret over lett blåisparti skulle krysse smal bresprekk. Kastet over taukveil og isøks, hoppet etter, mistet balansen, falt sidevegs ned i sprekka og ble kilt fast. 80-90 cm bred sprekke, 1,5-2 m dyp på kryssingsstedet» (Horgen, 2013, s. 6). Hendelsesforløpet for dette dødsfallet er beskrevet slik av Norges Klatreforbund: «Fører for taulagsgruppe på 10 personer sto usikret på stor hylle 40 m under toppen mens to av turdeltakerne sikret seg selv oppover siste taulengde med klemknuter på faste tau. 4 andre turdeltakere sto sikret på samme hylle. 15 m over hylla løste den ene klatreren uforvarende ut en stein i bøttestørrelse. Ropte ut, men ingen rakk å reagere før steinen traff føreren i hodet og overkroppen og slo ham utfor kanten» (Ibid).

Tabell 2. Dødsulykker i forbindelse med klatrerelatert organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv

År	Aktivitet	Antall	Kjønn	Nasjonalitet	Sektor
2002	Brevandring	1	Kvinne	Norsk	Skole/utdanning (Høgskole, HiT)
2004	Juvvandring	1	Kvinne	Nederlandsk	Naturbasert reiseliv
2006	Juvvandring	1	Mann	Norsk	Naturbasert reiseliv
Totalt: 2000-tallet		3			
2010	Fjellklatring	1	Mann	Norsk	Frivillig organisasjon / løst organisert vennegjeng
Totalt: 2010-tallet		1			

Tabell 2 viser omkomne i forbindelse med klatrerelatert organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv for årene 2000 – 2020 i Norge.¹⁶

Juvvandningsulykken i 2006 fikk et juridisk etterspill med domfellelse, i etterkant kjent som «Dorgefoss-dommen». Her ble straffelovens § 239 brukt i forbindelse med utvist uaktsomhet fra eierens side, ikke guidens:

Sommeren 2006 omkom en mann i 30 årene ved drukning under juvvandring i Dorgefoss i Vest-Agder. Daglig leder og innehaver av virksomheten som arrangerte juvvandringen ble i Dalane tingsrett dømt 45 dager betinget fengsel for uaktsomt drap og brudd på produktkontrollloven.¹⁷

Det at det to ganger tidligere hadde skjedd uhell på samme sted stod sentralt i rettens vurdering. Etter rettens syn burde det vært gjennomført sikringstiltak på stedet. I tillegg ble det konstatert brudd på internkontrollforskriften hjemlet i produktkontrollloven. I skjerpene retning la retten vekt på at uaktsomheten ble begått «[...] under utøvelse av næring, der domfelte tilbød organiserte opplegg mot for juvvandring mot betaling».¹⁸ Dette var første dom der straffelovens § 239 ble brukt innen såkalt «risikosport» i Norge. Paragrafen lyder som følger:

¹⁶ Mannen som omkom på Kilimanjaro i 2010 på en tur i regi av selskapet til Jarle Trå, og mannen som omkom på samme fjell i 2016 på en tur i regi av selskapet «Hvitserk», er ikke tatt med her fordi bestigningen av fjellet primært er en fottur og ikke en klatretur. Mannen i 2010 døde som følge av et illebefinnende (Aftenposten, 2010). Mannen i 2016 døde av høydesyke (Dagens Næringsliv, 2020). I forbindelse med Hvitserk-hendelsen ble det rettet søksmål mot turoperatøren og guiden fra de etterlatte. I 2020 inngikk parten forlik i saken (Fri Flyt, 2020).

¹⁷ Miljøkrim, 2011, s. 10.

¹⁸ Ibid, s. 11.

Den som uaktsomt ved bruk av våpen, ved motorvogn eller på annen måte forvolder en annens død, straffes med fengsel inntil 3 år eller under særdeles skjerpene omstendigheter inntil 6 år. Under særdeles formildende omstendigheter kan bøter anvendes.¹⁹

Økokrims fagblad *Miljøkrim* hevder at dommen vil: «[...] kunne ha overføringsverdi i framtidige saker der man må trekke opp grensen mellom den akseptable og den uakseptable risiko innen denne typen friluftaktivitet».²⁰

Oppsummerer vi perioden 2000-2020, vedrørende dødsulykker innenfor klatreaktiviteter, ligger antall ulykker på rundt to omkomne pr. år gjennom hele perioden. Vi ser at flere utenlandske klatrere har omkommet under klatring i Norge de siste ti-året. Fokuserer vi kun på norske klatrere ligger antall dødsulykker på i overkant av ett dødsfall pr. år. De fleste omkomne er menn som oppgis å være relativt erfarne. Aldersmessig er det stor spredning. Det er ingen klare fellesnevnerne med tanke på årsaksforhold.

¹⁹ Lovdata, 2011.

²⁰ Miljøkrim, 2011, s. 11.

3. Skredulykker

Norges Geoteknisk Institutt (NGI) og Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE) har, samlet sett, registrert snøskredulykker i Norge på hele 2000-tallet. Den deskriptive statistikken som presenteres her er basert på NGI sine data fra nettsiden Snoskred.no t.o.m. vinteren 2013/14.²¹ I to vintre, f.o.m. vinteren 2014/15 er statistikken basert på ulike kilder ifra media, som følge av at NGI ikke lenger gav overvåkingen av skredulykker prioritet på samme måte som tidligere. F.o.m. vinteren 2016/17 er statistikken basert på data fra NVE sin nettside Varsom.no.²² Både NGI- og NVE-dataene er supplert med ulike kilder ifra media for oversikt over bl.a. kjønn og alder. Fra NGI er det ellers hentet data som omfatter skredulykker i kategorien «fritidsaktiviteter» tilbake til vinteren 1972/73. Siden den vinteren har det omkommet 179 personer i skred under fritidsaktiviteter i Norge. Oversikt over dødsulykker som følge av snøskred ved fritidsaktiviteter i Norge kommer frem av diagram 7 nedenfor.²³ Av diagrammet ser vi at antall dødsfall har variert mellom null og 11 pr. vintersesong, med et gjennomsnitt på nesten fire (3,7) pr. sesong (N=179) over en periode på 48 vintersesonger. Ser vi på tiår for tiår, var snittet på 1970-tallet 3,2 (8 år t.o.m vinteren 79/80, N=26), på 1980-tallet 3,1 (t.o.m. vinteren 89/90, N=31), på 1990-tallet 2 (t.o.m. vinteren 99/00, N=20), på 2000-tallet 4,1 (t.o.m. vinteren 09/10, N=41), og på 2010-tallet 6,1 (t.o.m. vinteren 19/20, N=61). Dersom vi trekker ut

²¹ Norges Geoteknisk Institutt, 2013.

²² Norges Vassdrags- og Energidirektorat, 2021.

²³ Følgende skredulykker er registrert: Vinteren 2008/09: Kroken, Tromsø 26.02.09, Kirketaket, Møre og Romsdal 13.03.09, Hiortfjellet på Svalbard (skuterfører) 15.03.09 og Tromsdalstind 17.05.09. 2009/2010: Rauland, Telemark 26.12.09, Tuddal, Telemark 03.03.09, Tana, Finnmark 10.03.09, Kvaløya, Troms (2 pers.) 01.04.09 og Vefsn, Mosjøen (4 pers.) 16.05.09. 2010/11: Tromsø 18.12.10, Eikedalen, Hordaland 11.02.11 (2 pers.), Sortland, Nordland 20.02.11, Tana, Finnmark 05.03.11 (skuterfører), Rauland, Telemark 05.03.11, Hammerfest, Finnmark 24.03.11 (skuterfører), Sykkulven, Møre og Romsdal 07.04.11 og Breidalen, Oppland 23.04.11. 2011/12: Kvaløya, Troms 18.02.12 (2 pers.), Kåfjord, Troms 19.03.12. (5 pers.). 2012/13: Hemsedal 24.12.12, Hemsedal 03.01.13, Kattfjordeidet, Troms 17.03.13, Kroken, Troms 25.03.13, Kåfjord, Troms 21.04.13 og Senja, Troms 26.03.13 (3 pers – alle skuterførere). 2013/14: Bjørnfell, Nordland 28.11.13 (skuterfører), Uvdal, Buskerud 22.02.14, Brennmotind, Troms 16.03.14 (skuterfører), Krottindan, Vågan, Lofoten 24.03.14, Kistefjell, Alta 05.04.14 (scooterfører) og Oksendal, Møre og Romsdal 14.04.14 (4 pers.). 2014/2015: Fardalen, Spitsbergen 23.01.15 (skuterfører), Reisadalen, Nord-Troms 12.02.15 (skuterfører), Lyngen 17.02.2015 og Jotunheimen 21.04.2015 (Svalbardposten, 2015; Nrk Nordnytt, 2015; Nordlys, 2015; Aftenposten, papirutgaven 22.04.2015). 2015/16: Russelvfjellet, Lyngen 27.03.2016, Flenjaeggi, Aurland 24.04.2016 og Steinberget, Møre og Romsdal 30.04.2016. (Nordlys, 2017; Åndalsnes avis, 2017; Meirik, 2017). 2016/17: Gjerdeldalen, Lyngen 16.03.2017 og Litleskjorta, Nesset 09.04.2017. 2017/18: Nordreisa, Troms, 29.03.18 (skuterfører), Lofoten 01.04.2018 og Russelvfjellet, Lyngen, 12.04.2018. 2018/19: Blåbærtingen, Balsfjord 02.01.2018 (en kvinne og tre menn), Signesdalsfjellet, Åseral 04.02.2019 (skuterfører), Brunstadhornet, Ørsta 09.03.2019, Storfjellet, Grytøya 10.03.2019, Balsfjord 01.04.19 (skuterfører), Sultinden, Lyngen, 09.04.19 og Svalbard 17.05.2019 (polsk kvinne og mann). 2019/20: Gråfonnfjellet, Rauma 24.05.2020, Fridtovbreen, Spitsbergen 20.02.2020 (to kvinnelige, tyske statsborgere i 40-årene på scootertur med «Arctic Travel Company Grumant»). (Kilder, der annet ikke er oppgitt, er Norges Geoteknisk Institutt, 2013; Horgen, 2013 eller Norges Vassdrags- og Energidirektorat, 2021).

skuterførere og utenlandske skikjørere, på hele 2000-tallet, ser det imidlertid annerledes ut. Dette fremkommer av diagram 8 nedenfor.

Diagram 7. Dødsulykker som følge av snøskred ved «fritidsaktiviteter» i Norge

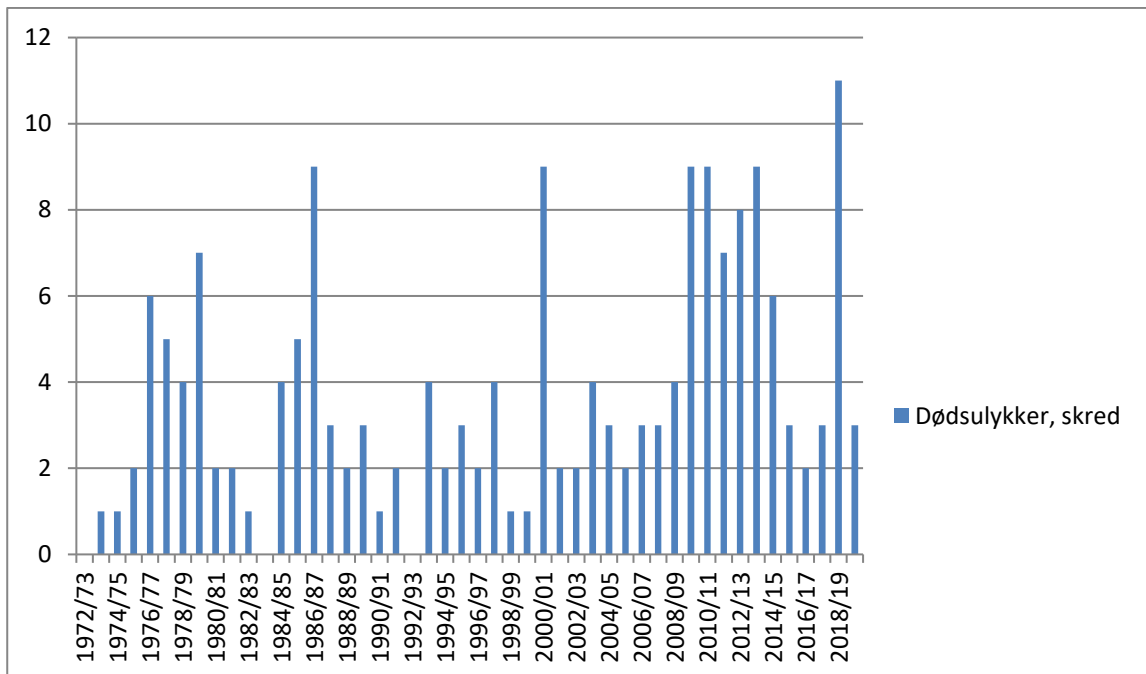

Diagram 7 viser antall dødsulykker som følge av skred i forbindelse med «fritidsaktivitet», for vintrene 1972/73 – 2019/20.

Diagram 8. Dødsulykker som følge av snøskred ved «fritidsaktiviteter» i Norge, uten skuterførere og utenlandske statsborgere

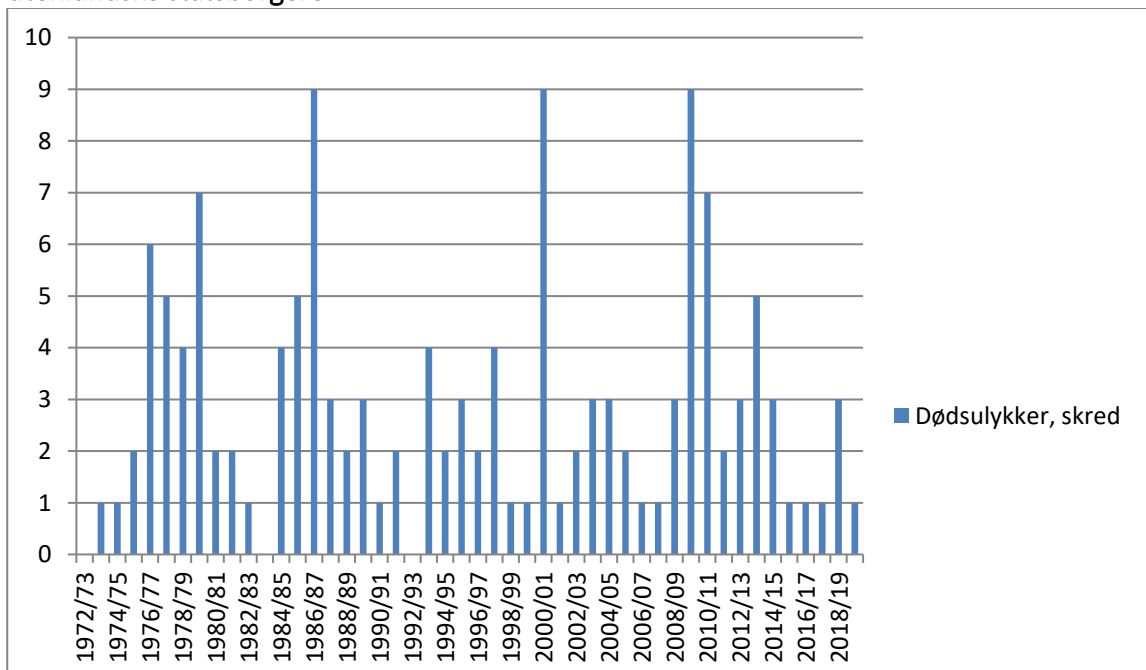

Diagram 8 viser antall dødsulykker som følge av skred i forbindelse med «fritidsaktivitet», for vintrene 1972/73 – 2019/20, uten skuterførere og utenlandske statsborgere på 2000-tallet.

Antall norske skredtatte skiløpere o.a., det første ti-året på 2000, var trettitre, noe som gir et gjennomsnitt på i overkant av tre (3,3) skredofre pr. år (N=33). Fra de foregående ti-årene (før 2000) finnes det ikke data som skiller ut evt. skuterførere og utenlandske statsborgere, men det er grunn til å tro at disse utgjorde en svært liten andel av skredofrene før år 2000. I perioden f.o.m. vinteren 2000/01 t.o.m. vinteren 2009/10, altså det første ti-året av 2000-tallet, omkom fem skuterførere og tre utenlandske statsborgere. Omkomne som følge av snøskred, med snøscooter, kommer frem av diagram 9 nedenfor.

Diagram 9. Omkomne som følge av snøskred med snøscooter

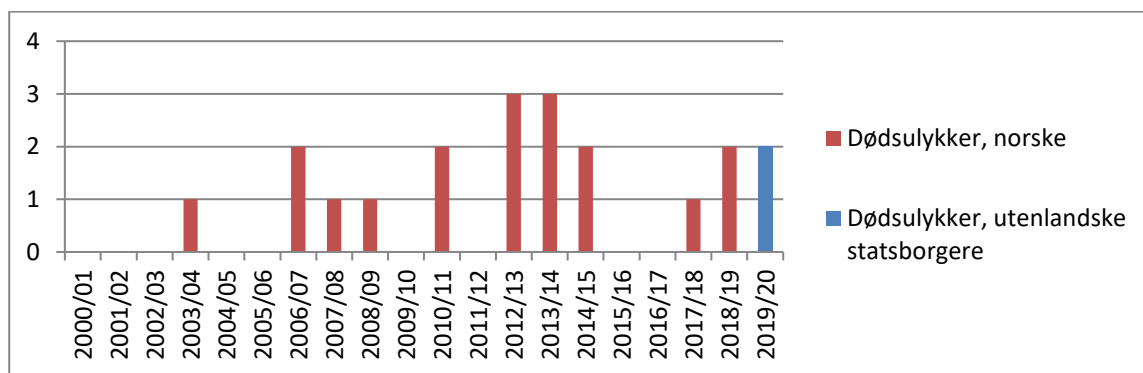

Diagram 9 viser antall dødsulykker som følge av skred i forbindelse med snøscooterkjøring, for vintrene 2000/01 – 2019/20.²⁴ Øvrige fritidsulykker med snøscooter er ikke med i diagrammet.

Det siste tiåret, i perioden f.o.m. vinteren 10/11 t.o.m. vinteren 2019/20, har hele 15 skuterførere og 19 utenlandske statsborgere omkommet. Antall norske skredtatte skiløpere o.a., siste ti-år, blir dermed tjuesyv (N=27), noe som gir et gjennomsnitt på i underkant av tre (2,7) norske skredofre pr. år. På dette grunnlaget kan det konkluderes at hvis vi ser på norske, ikke-motoriserte friluftslivsutøvere, har ulykkestallene ligget relativt stabilt på ca. tre omkomne i snøskred pr. år i 48 år. 1990-tallet skiller seg i så måte ut med et gjennomsnitt på to omkomne pr. år.

²⁴ For vinteren 2008/09 er følgende skredulykke som involverer skuterfører med i statistikken: Hiortfjellet på Svalbard 15.03.09. 2010/11: Tana, Finnmark 05.03.11, Finnmark 24.03.11. 2012/13: Senja, Troms 26.03.13 (3 pers). 2014/15: Fardalen, Spitsbergen 23.01.15, Reisadalen, Nord-Troms 12.02.15. 2017/18: Nordreisa, Troms, 29.03.18. 2018/19: Signesdalsfjellet, Åseral 04.02.2019 og Balsfjord 01.04.19. 2019/20: Fridtobreen, Spitsbergen 20.02.2020 (Norges Geoteknisk Institutt, 2013; Horgen, 2013; Norges Vassdrags- og Energidirektorat, 2021).

I motsetning til NKF har NGI og NVE ikke registrert nordmenn som har omkommet utenlands. På grunnlag av oppslag i media, samt opplysninger fra NGI, er de ulykkene vi har kjennskap til tatt med i diagram 10.²⁵

Diagram 10. Dødsulykker som følge av snøskred, ved «fritidsaktiviteter» i Norge, inkludert norske statsborgere som har omkommet i utlandet

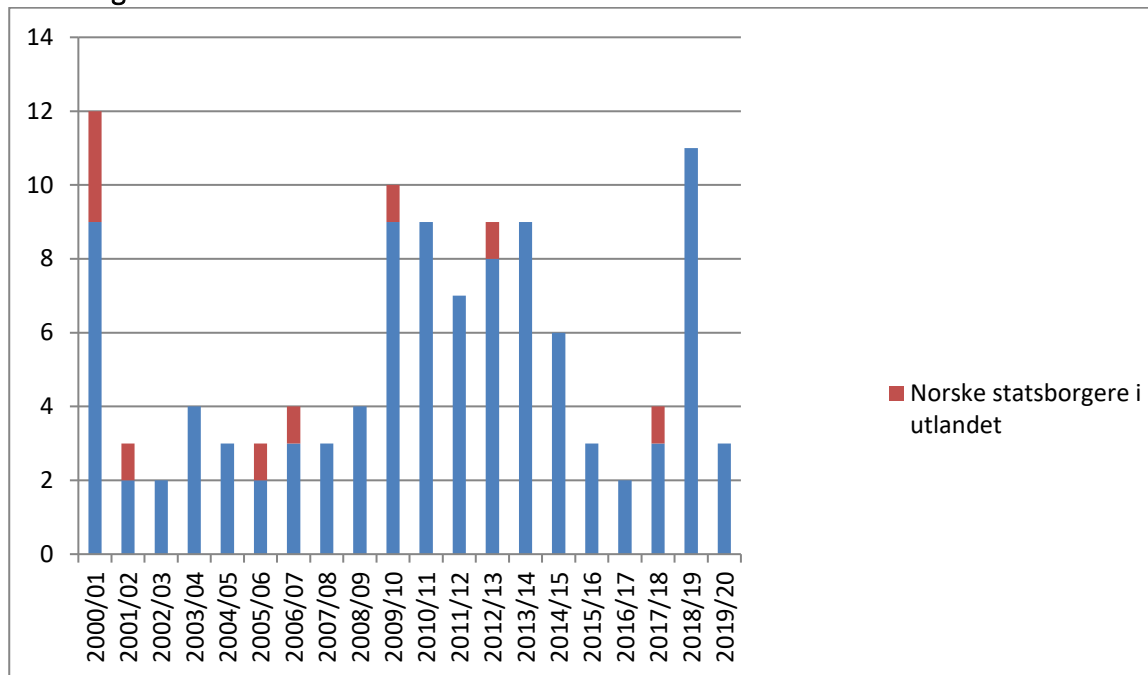

Diagram 10 viser antall dødsulykker som følge av skred i forbindelse med «fritidsaktivitet», for vintrene 2000/01 – 2019/20. I tillegg her er også norske statsborgere som har omkommet i skred i utlandet inkludert.

I det følgende skal vi se nærmere på snøskredulykkene på 2000-tallet. Siden denne rapportens anliggende først og fremst er det ikke-motoriserte friluftslivet er snøscooterulykkene skilt ut. Dataene som presenteres omfatter skiløpere, inkl. snøbrettkjørere og jegere på ski, samt klatrere i Norge. Utenlandske statsborgere er også tatt med. I diagram 11 nedenfor vises antall dødsulykker som følge av skred i forbindelse med ski- og snøbrettaktivitet, samt klatring, i Norge for vintrene 2001/02 – 2019/20. To omkomne vinteren 2014/15 var til fots, uten at de kan defineres som klatrere (mann og kvinne i Lofoten). De er derfor ikke tatt med i diagram 11.

²⁵ Følgende norske statsborgere som har omkommet i skred utenlands er med i diagram 8. 2001: tre skikjørere, deriblant mann 28 år, og kvinne 27 år, alle Chamonix, Frankrike. 2002: skikjører, mann, 24 år, Davos, Sveits. 2006: skikjører, mann, 28 år, Canzei, Italia. 2007: skikjører, mann, 37 år, Utah, USA. 2010: skikjører, mann, 40 år, Mont Blanc, Italia, 2012: skiløper, mann, Mont Blanc, Frankrike (trolig i utløpsområde) (Noen av disse ulykkene er fanget opp gjennom Aftenposten, papirutgaven, andre etter pers. med. fra Kjetil Brattlien, Norges Geoteknisk institutt). 2018: mann 58 år, Kebnekaise, Kiruna, Sverige (på organisert tur med guide) (Aftenposten, 2018).

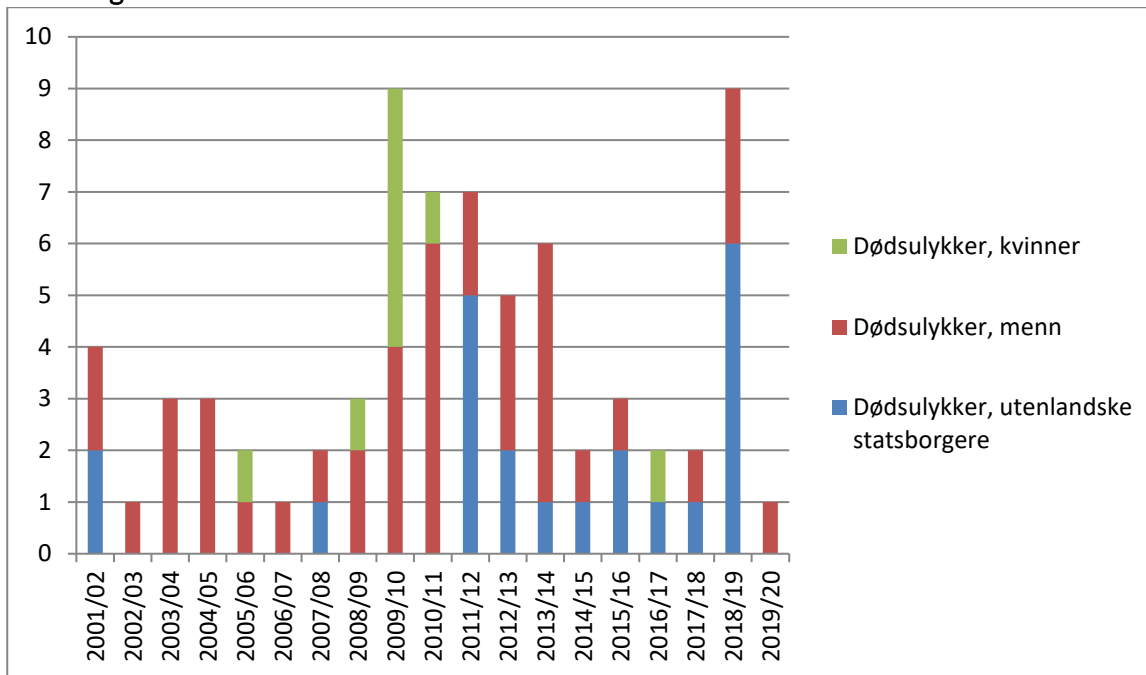
Diagram 11. Dødsulykker, som følge av snøskred, fordelt på kvinner, menn og utenlandske statsborgere

Diagram 11 viser antall dødsulykker som følge av skred i forbindelse med skiaktivitet, snøbrett og klatring, for vintrene 2001/02 – 2019/20, fordelt på kvinner, menn og utenlandske statsborgere.

De fleste omkomne i denne oversikten, 50 av 72, er norske.²⁶ Nordmenn som har omkommet i snøskred utenlands er ikke med tatt med her. Diagrammet viser at antall hendelser var relativt stabilt, og på nivå med tidligere år, frem t.o.m. vinteren 2008/09. De fem påfølgende vintrene, samt vinteren 2018/19 kan i så måte karakteriseres som «ulykkesvintre», med fem til ni dødsulykker pr. år. Samlet sett, siden 2000, har antall skreddødsfall variert mellom ett og ni pr. vintersesong, med et gjennomsnitt på nesten fire omkomne (3,8) pr. sesong (N=72), over en periode på 19 vintersesonger. Tar vi kun med norske statsborgere er gjennomsnittet i underkant av tre (2,6) omkomne pr. vinter (N=50).

²⁶ For øvrig er følgende nasjonaliteter med i oversikten: to finske statsborgere som omkom under samme hendelse vinteren 2001/02, en tysk statsborger som omkom vinteren 2007/08, en fransk og fire sveitsiske statsborgere som omkom under samme hendelse vinteren 2011/12, en svensk og en østerisk statsborger som omkom under to forskjellige hendelser vinteren 2012/13, en finsk statsborger som omkom vinteren 2013/14, to tyske statsborgere som omkom henholdsvis vintrene 2014/15 og 2015/16, en svensk statsborger som omkom vinteren 2015/16, en italiensk statsborger som omkom vinteren 2016/17, en østerisk statsborger som omkom vinteren 2017/18, tre finske, en svensk og to polske statsborgere som omkom vinteren 2018/19 (Norges Geoteknisk Institutt, 2013; Horgen, 2013; Norges Vassdrags- og Energidirektorat, 2021).

3.1. Fellesnevnerne knyttet til årsaksforholdet ved skredulykker

For å få mer innsikt i skredulykkeproblematikken er det relevant å se nærmere på hvor de skredtatte har befunnet seg under selve skredutløsningen for samme periode som over, f.o.m. vinteren 2001/02 t.o.m. vinteren 2019/20. 14 av dødsulykkene inntraff f.eks. som følge av toppskavler som knakk under topturer/ryggtraverser.²⁷ I 10 av dødsulykkene befant de skredtatte seg i skredets utløpsområde, mens i de resterende 48 dødsulykkene befant utøverne seg i terreng brattere enn 30°. (Se diagram 12 nedenfor).

Diagram 12. Dødsulykker, som følge av snøskred, fordelt på ulike hendelsesforløp, fordelt på kvinner, menn og utenlandske statsborgere

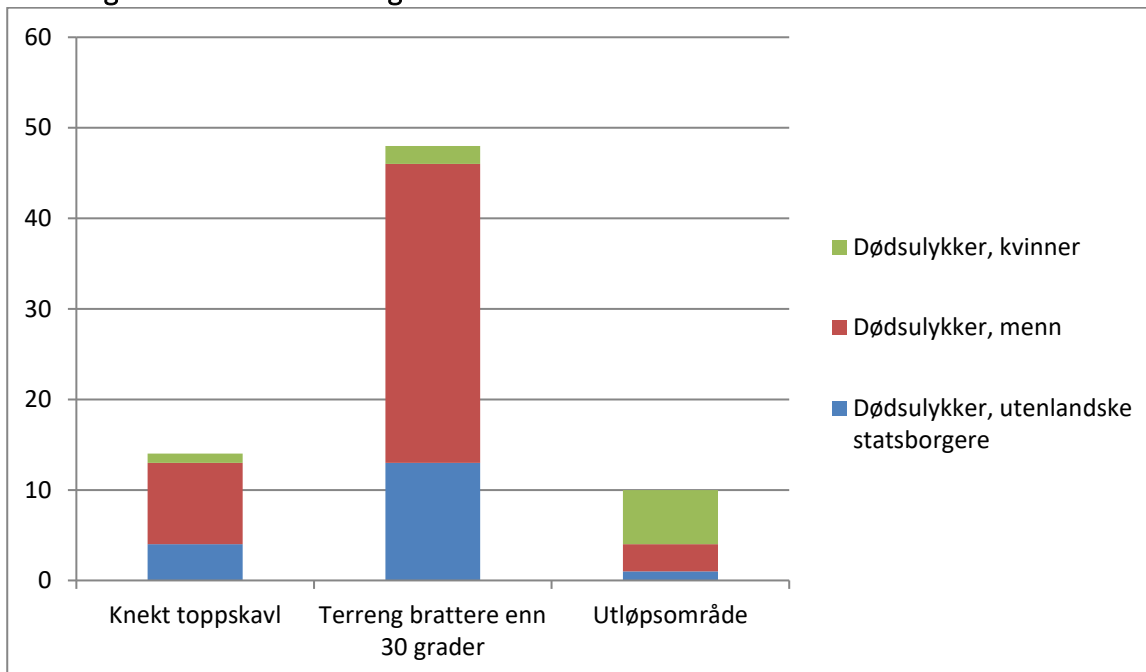

Diagram 12 viser antall dødsulykker henholdsvis som følge av knekt toppskavl, skred utløst i terreng brattere enn 30 grader og skredtatte som befant seg i skredets utløpsområde, for vintrene 2001/02 – 2019/20, fordelt på kvinner, menn og utenlandske statsborgere. (Det er fem kvinner blant de utenlandske statsborgerne, en finsk kvinne 01/02 (bratt terreng), en svensk kvinne 18/19 (bratt terreng), en østerisk kvinne 12/13 og 17/18 (begge knekt toppskavl), samt en polsk kvinne 18/19 (knekt toppskavl)).

Av diagrammet kommer det altså frem at 67 % av de som har omkommet i skredulykker, i perioden 2001/02 – 2019/20, har selv utløst skredet mens de har befunnet seg i terreng på rundt 35° eller

²⁷ To av de tre hendelsen under vinteren 2004/05 var av en slik karakter. Tilsvarende ulykker skjedde både under vinteren 2005/06 (1 pers.), 2008/09 (2 pers.), 2010/11 (1 pers.), 2012/13 (1 pers.), 2014/15 (1 pers.), 2015/16 (1 pers.), 2016/17 (1 pers.), 2017/18 (1 pers.), samt vinteren 2018/19 (3 pers.) (Norges Geoteknisk Institutt, 2013; Horgen, 2013; Norges Vassdrags- og Energidirektorat, 2021).

brattere. Dette gjelder for 48 av de 72 omkomne. I tillegg kan det nevnes at de fleste skredulykkene skjer når faregraden er markert (faregrad 3 på den internasjonale skredfare skalaen) eller moderat (faregrad 2).²⁸ Hvordan disse forulykkede fordeler seg år for år i perioden, kommer frem av diagram 13 nedenfor. Med unntak av fire dødsfall ved to ulike hendelser vinteren 2001/02, samt ett dødsfall i hver av vintrene 2003/04, 2012/13 og 2014/15, som var klatrere, var de fleste omkomne skiløpere, og noen få snøbrettkjørere.

Diagram 13. Dødsulykker, som følge av snøskred utløst i terreng brattere enn 30 grader, fordelt på kvinner, menn og utenlandske statsborgere

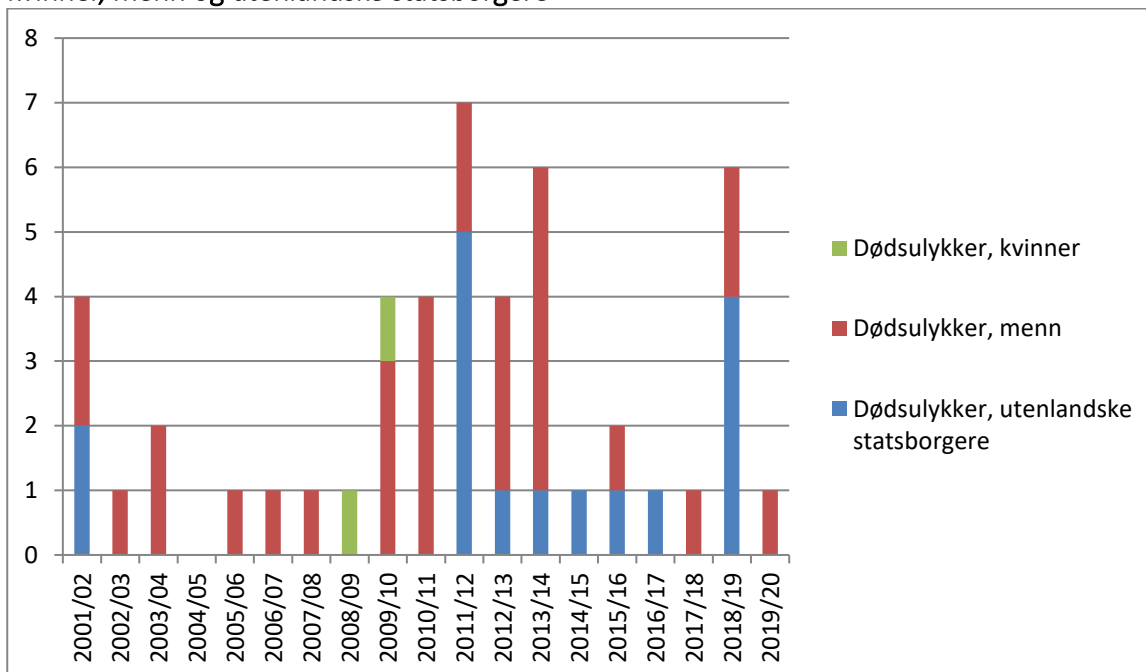

Diagram 13 viser antall dødsulykker som følge av skred i forbindelse med skiaktivitet og klatring, der skredet er utløst i terreng brattere enn 30 grader, for vintrene 2001/02 – 2019/20, fordelt på kvinner, menn og utenlandske statsborgere. (Det er to kvinner blant de utenlandske statsborgerne, en finsk kvinne i 2001/02 og en svensk kvinne i 2018/19).

Når det gjelder kjønn er menn i flertall. Blant skredofrene i perioden 2001/02 – 2019/20 var det 13 kvinner og 57 menn. For to av skredofrene er kjønn ukjent. På grunnlag av de man kjenner alderen til kan vi si at 13 av mennene var i 20-årene, 16 i 30-årene, 14 i 40-årene og 14 i 50-årene. Fem av kvinnene var i 20-årene, fire i 30-årene, tre i 40-årene og en i 50-årene.²⁹ Disse dataene framstilles i diagram 14 nedenfor. Som for klatring er det sannsynlig at menn er overrepresentert i statistikken.

²⁸ Solheim, 2013.

²⁹ Alderen på en tysk statsborger som omkom vinteren 2014/15, og en polsk statsborger som omkom vinteren 2018/19 er ukjent.

Men dette er vanskelig å fastslå, også for skredulykker, siden vi mangler fullstendig oversikt over antall utøvere og hyppighet på deltakelse / eksponeringstid.

Diagram 14. Omkomne, som følge av snøskred, fordelt på kjønn og alder

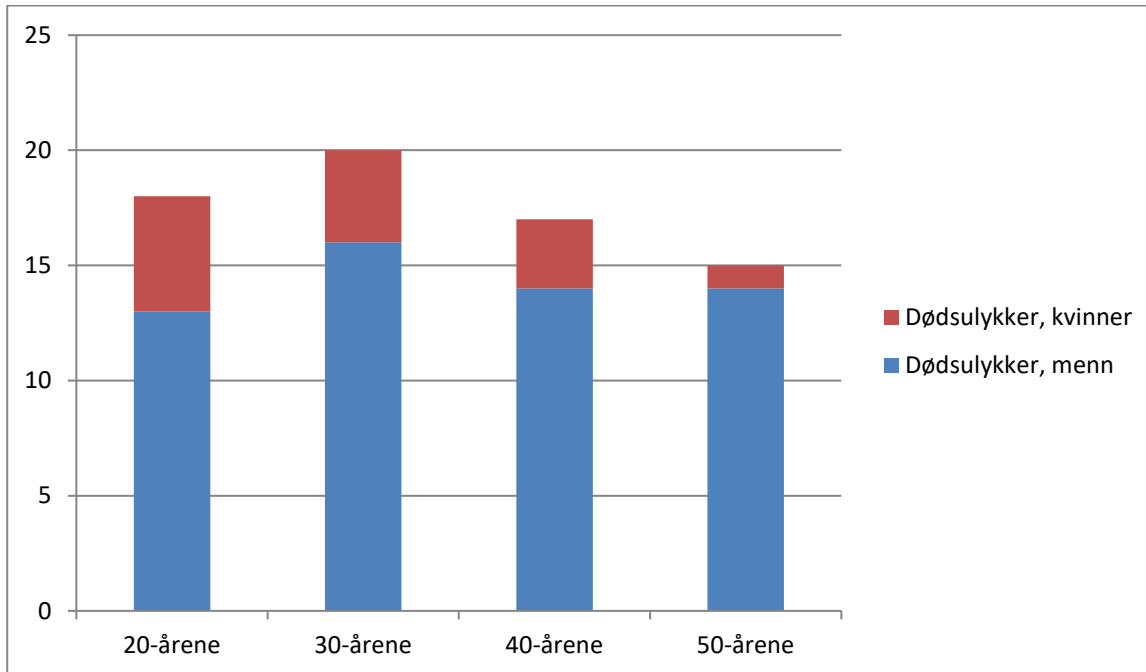

Diagram 14 viser omkomne som følge av snøskred, for vintrene 2001/02 – 2019/20, fordelt på kjønn og alder.

3.2. Skredulykker i forbindelse med organisert virksomhet

Fire av skredulykkene i denne perioden skjedde i forbindelse med organisert friluftslivet, med en ansvarlig til stede.³⁰ En oversikt over omkomne, som følge av snøskred i forbindelse med ikke-motorisert, organisert friluftsliv/reiseliv, tilbake til 1970-tallet kommer frem av tabell 3 nedenfor. Etter 2000 har det forekommet fire slike hendelser. Den første av disse fant sted på Grovabreen i Jølster vinteren 2003/04. Ulykken skjedde i forbindelse med en fellestur i regi av Den Norske Turistforening (DNT).³¹ Den andre hendelsen fant sted på fjellet Kirketaket i Møre og Romsdal

³⁰ Norges Geoteknisk Institutt, 2013; Horgen, 2013; Norges Vassdrags- og Energidirektorat, 2021. I perioden 1971-1998 ble 420 friluftslivsutøvere tatt av skred i forbindelse med 189 forskjellige skredulykker. Av disse ble 142 personer helt begravd. Av disse igjen omkom 81 mennesker. I den sammenheng er det verdt å merke seg at 1 av 4 ulykker skjedde med organiserte turer, dvs. turer som ble ledet av en lærer, instruktør, turlleder eller befalsperson. De organiserte turene utgjorde i perioden 1971-1998 hele 10 fatale ulykker med i alt 18 omkomne og 156 involverte (Mytting, 2000 her etter Horgen, 2010, s. 42).

³¹ Norges Geoteknisk Institutt, 2013.

vinteren 2008/09. Ulykken skjedde i forbindelse med en tur i regi av festivalen «Romsdalsvinter».³² Den tredje hendelsen fant sted på fjellet Sorbmegaisa, Kåfjord i Troms, vinteren 2011/12. Ulykken skjedde i forbindelse med en guidet tur bestående av en sveitsisk gruppe ledet av en franske fjellfører tilsluttet det internasjonale fjellførerforbundet UIAGM/IVBV/IFMGA (her etter kun UIAGM).³³ Den fjerde hendelsen fant sted ved at toppskavlen knakk, på fjellet Storhaugen i Kåfjord, Troms, vinteren 2012/13. En østerisk kvinne omkom. Ulykken skjedde i forbindelse med en guidet tur bestående av et østerisk turfølge på seks personer ledet av en norsk fjellfører.³⁴ I tillegg omkom en nordmann på en organisert tur i Sverige i 2018. Mannen, på 58 år, kjørte på ski i Kebnekaise-området, Kiruna, i Nord-Sverige, men en svensk guide tilsluttet det internasjonale fjellførerforbundet UIAGM.³⁵

Perioden 2000-2020 oppsummert, har antall skreddødsfall gjennomsnittlig ligget på nesten fire omkomne pr. år. For skredulykker som rammet norske skiløpere/klatrere har antall dødsulykker ligget på rundt tre omkomne pr. år gjennom hele perioden. Tilsvarende som for klatring, ser vi at flere utenlandske skiløpere har omkommet i skredulykker i Norge det siste ti-året. Antall snøscooterførere som har omkommet i skred har også økt. Som for klatrerelaterte aktiviteter er de fleste omkomne menn som oppgis å være relativt erfarne. Aldersmessig er det stor spredning. Den viktigste enkeltfaktoren med tanke på årsaksforhold er at nesten 70 % av de forulykkede selv har utløst skredet mens de har befunnet seg i terreng brattere enn 30 grader på lagdelt vintersnø.

³² Festivalledelsen for festivalen Romsdalsvinter, 2009.

³³ Norges Geoteknisk Institutt, 2013. UIAGM: Union Internationale des Association de Guides de Montagne. IVBV: International Vereinigung der Bergführerverbände. IFMGA: International Federation of Mountain Guides Associations.

³⁴ NrK, 2015b.

³⁵ Aftenposten, 2018.

Tabell 3. Dødsulykker som følge av snøskred i forbindelse med ikke-motorisert, organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv

År	Aktivitet	Antall	Kjønn	Nasjonalitet	Sektor
1975	Ski	1	Mann	Norsk	Skole/utdanning
1978	Ski	2	?	Norsk	Frivillig organisasjon (Speidere)
1979	Ski	1	Mann	Norsk	Frivillig organisasjon (DNT)
Totalt: 1970-tallet		4			
1980	Ski	5	?	Norsk	Skole/utdanning
1985	Ski	3	?	Norsk	Frivillig organisasjon (Speidere)
1986	Ski	2	?	Norsk	Skole/utdanning
Totalt: 1980-tallet		10			
1992	Klatring	1	Mann	Norsk	Frivillig organisasjon / løst organisert vennegjeng
1994	Ski	2	Menn	Norsk	Frivillig organisasjon (NRKH)
1995	Ski	1	Kvinne	Svensk	Skole/utdanning
1995	Ski	1	Mann	Norsk	Skole/utdanning
1998	Ski	2	Mann Kvinne	Svensk	Frivillig organisasjon
Totalt: 1990-tallet		7			
2004	Ski	1	Mann	Norsk	Frivillig organisasjon (DNT)
2009	Ski	1	Mann	Norsk	Naturbasert reiseliv (UIAGM)
Totalt: 2000-tallet		2			
2012	Ski	5	Menn	Sveits (4), Fransk	Naturbasert reiseliv (UIAGM)
2013	Ski	1	Kvinne	Østerisk	Naturbasert reiseliv (UIAGM)
Totalt: 2010-tallet		6			

Tabell 3 viser dødsulykker som følge av snøskred i forbindelse med ikke-motorisert, organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv for årene 1970 – 2020 i Norge.³⁶

³⁶ Ulykkestallene fra før 2000 er basert på Mytting (2000) og Furuset (2006).

4. Ulykker med fritidsbåter

Registrering av fritidsbåtulykker gjennomføres av Sjøfartsdirektoratet og Redningsselskapet,³⁷ og den deskriptive statistikken her baserer seg i hovedsak på deres registre, samt suppleringer fra ulike medier. I diagram 15 nedenfor vises antall dødsulykker med fritidsbåter for årene 1988 – 2020.

Diagram 15. Dødsulykker med fritidsbåter

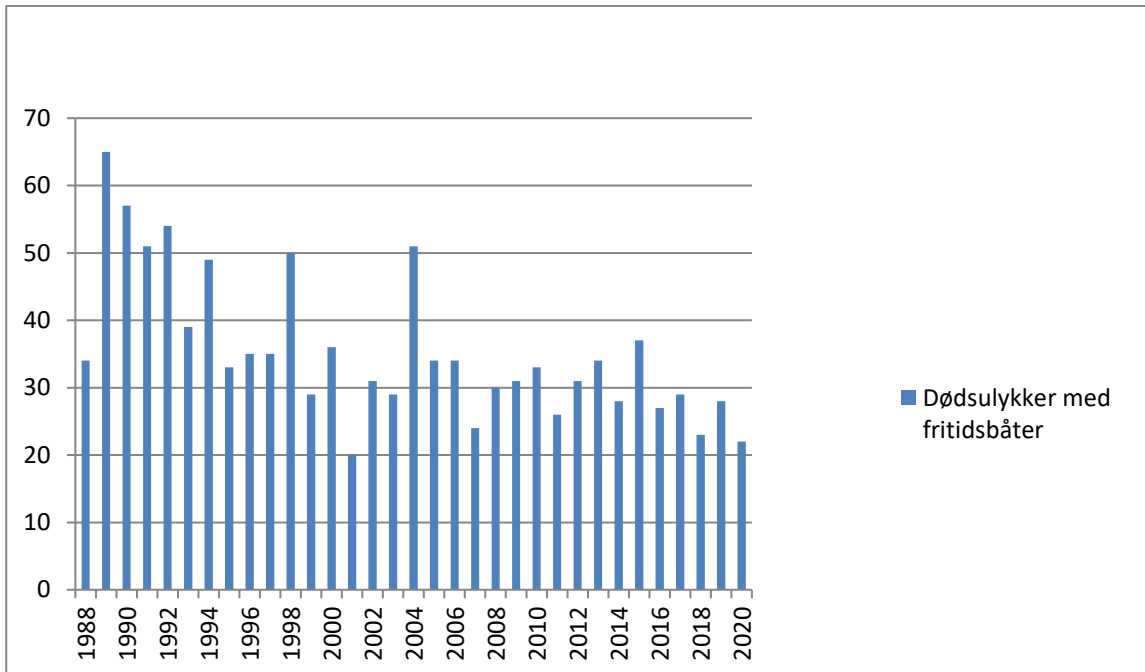

Diagram 15 viser antall dødsulykker med fritidsbåter for perioden 1988 – 2020.

Diagrammet viser at antall hendelser har variert mellom 20 og 65 pr. år, med et gjennomsnitt på 35 pr. år (N=1169). Tendensen har, gjennom hele tidsrommet vist her, vært svakt nedadgående. På 2000-tallet har ulykkestallene variert mellom 20 og 51 pr. år, med et gjennomsnitt på 30 pr. år (N=638). Hovedårsakene til dødsfallene er kantring og fall over bord.³⁸ De fleste ulykkene skjer med åpen motorbåt, på godværsdager, sommerstid og gjerne innenskjærs. Menn, i alderen 40 til 60 år,

³⁷ Her er Sjøfartsdirektoratets statistikk benyttet som hovedkilde frem t.o.m. 2017 (Sjøfartsdirektoratet, 2021), der etter supplert med Redningsselskapets statistikk (Redningsselskapet, 2021).

³⁸ Eksempelvis, i 2013, omkom tre kvinner og 31 menn, mot en kvinne og 27 menn 2014, samt to kvinner og 34 menn i 2015. Gjennomsnittsalderen på de omkomne i 2013 var 55 år mot 53,5 år i 2014. 40% av de omkomne i 2013 var 61 år eller eldre. 27 av 34 benyttet ikke flytevest i 2013, mot 16 av 28 i 2014 og 22 av 36 i 2015 (Sjøfartsdirektoratet, 2018).

uten flyteutstyr, er i flertall.³⁹ En god del av dem er i tillegg alkoholpåvirket.⁴⁰ I tillegg er det en del hendelser med båter som kjører på skjær, andre båter eller brygger, i relativt stor fart.⁴¹ Til denne siste kategorien ulykker ligger ikke minst noen av dødsulykkene med vannscooter som har dukket opp i Norge de siste årene. Det som trolig er den første dødsulykken med vannscooter her til lands skjedde i 2014, etter at vannscooter-forbudet ble opphevet i 2013.⁴² Merk her at grenseoppgangen mellom fritidsbåttur som «friluftsliv» eller «utendørs rekreasjon», og transport er problematisk. Dette skillet er ingen eksakt vitenskap, noe man må ta høyde for når man leser og analyserer ulykkestallene.

Diagram 16. Dødsulykker, vannscooter fordelt på norske og utenlandske statsborgere

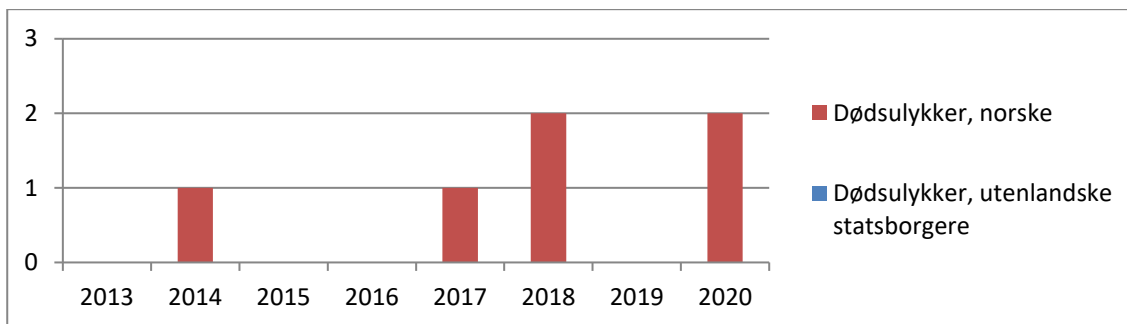

Diagram 16 viser antall dødsulykker med vannscooter 2015 – 2020, fordelt på norske og utenlandske statsborgere.

Både i 2015 og 2016 fikk fritidsbåtulykker juridiske konsekvenser. I 2015 ble en 24 år gammel mann dømt til fengsel i 10 mnd. og bot på kr 125 000,- for uaktsomt drap etter en fritidsbåtulykke. 24-åringen førte en båt, med promille, som traff et skjær i stor fart, med den konsekvens at en kvinnelig passasjer ble kastet ut av båten og senere døde som følge av hendelsen.⁴³ I 2016 ble en 52 år gammel speedbåtfører idømt 12 mnd. ubetinget fengsel, samt en bot på kr 125 000,- etter å ha truffet et skjær med fyrlykt, i stor fart og med promille, med den konsekvens at kameraten falt ut og druknet.⁴⁴

³⁹ Motstanden mot bruk av flytevest i noen miljøer kan illustreres ved at Arne Pedersen (90), den 22.januar 2014, ble dømt i Ofoten tingrett etter å ha nektet å betale bot for ikke å ha hatt flytevest i båten. Pedersen ble dømt for overtredelse av fritids- og småbåtloven og måtte betale 600 kr i bot, subsidiært en dag i fengsel. Han ble også dømt til å betale 1000 kr i saksomkostninger (Aftenposten, papirutgaven 23.01.2014).

⁴⁰ 99000 nordmenn førte fritidsbåt med promille i 2014. Statistikk fra sjøfartsdirektoratet de siste årene viser at hver fjerde av de omkomne hadde promille og kun 4,7% hadde brukt flyteutstyr (Aftenposten, papirutgaven, 27.5.2015).

⁴¹ Aftenposten, papirutgaven, 29.08.2006.

⁴² Sjøfartsdirektoratet, 2021.

⁴³ Aftenposten, papirutgaven, 26.8.2015.

⁴⁴ Aftenposten, papirutgaven, 13.1.2016.

4.1. Dødsulykker med seilbåt, seilbrett og surfebrett

Som nevnt er denne rapportens anliggende først og fremst det ikke-motoriserte friluftslivet, så vi skal nå se nærmere på ulike kategorier innenfor de ikke-motoriserte fritidsbåtene. I diagram 17 nedenfor vises antall dødsulykker med seilbåt, seilbrett og surfebrett i perioden 1988 – 2020. Som det kommer frem av diagrammet, skjer det relativt sjeldent ulykker med disse gruppene. Diagrammet viser at antall hendelser har variert mellom null og sju, med et gjennomsnitt på en dødsulykke pr. år (N=34). På 2000-tallet har ulykkestallene gjennomsnittlig vært noe lavere (0,8, N=27).

Diagram 17. Dødsulykker med seilbåt, seilbrett og surfebrett

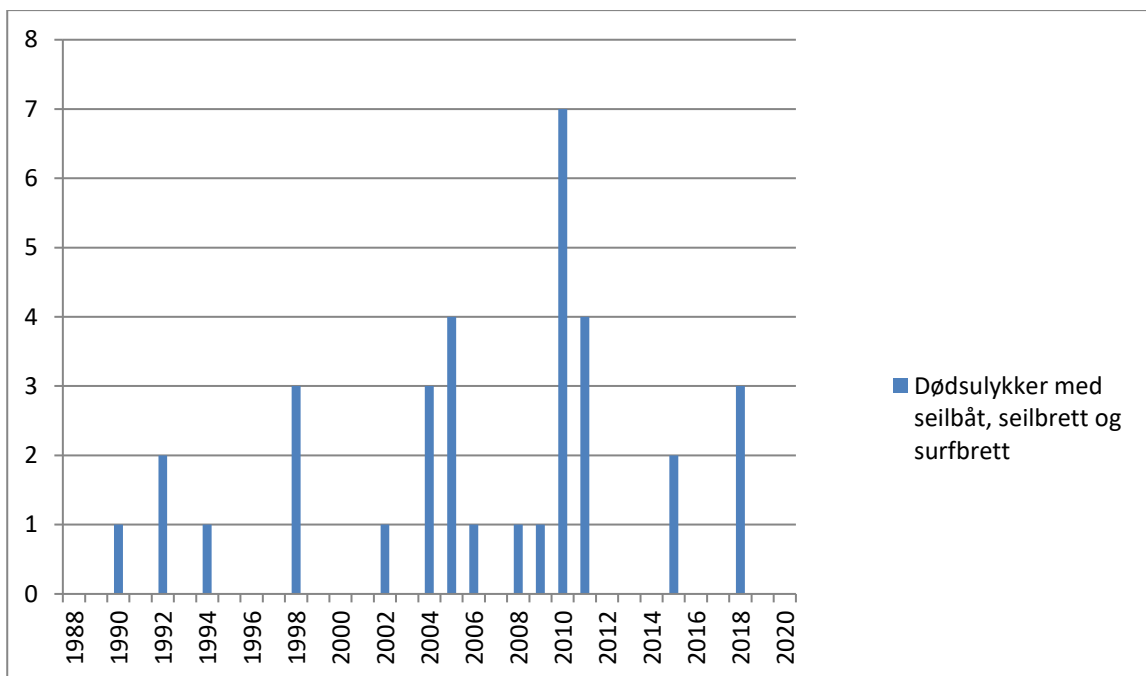

Diagram 17 viser antall dødsulykker med seilbåt, seilbrett og surfebrett for perioden 1988 – 2020.

Fire danske statsborgere som omkom i forbindelse med en båt-velt utenfor Mandal i 2010 omfattes også av diagrammet. Fem av dødsfallene i denne kategorien var med seilbrett / surfebrett, ett i 1998, ett i 2005, to i 2010 og ett i 2015.⁴⁵

⁴⁵ Tall fra før 1993 er hentet fra Norsk Folkehjelp, 2021. Ifølge Sjøfartdirektoratets statistikk omkom det folk i forbindelse med seilbåtulykker i 1994 (en), 1998 (tre), 2002 (en), 2004 (tre), 2005 (tre), 2006 (en), 2008 (en) og 2009 (en), og i 2011 (to). Ifølge samme statistikk omkom en person i en surfeulykke i 2010. Denne statistikken har jeg supplert gjennom annen informasjon fra Horgen (2013). I 2010 omkom fire mannlige, danske statsborgere i forbindelse med en seileulykke utenfor Mandal. I 2011 ble en savnet Karmøy-mann i 40-årene funnet omkommet sør for Kopervik. I tillegg omkom tre seiler i forbindelse med at seilbåten «Berserk» forliste i Sørishavet. Sjøfartsdirektoratet (2021) rapporterte også om ett dødsfall i forbindelse med seiling i 2015. I tillegg omkom en surfer på Karmøy i februar 2015 (VG, 2015).

4.2. Dødsulykker med kano og kajakk

Ser vi på kano- og kajakkpadling finner vi noe høyere ulykkestall enn innenfor seilbåt, seilbrett og surfbrett. I diagram 18 nedenfor ser vi antall dødsulykker med kano og kajakk i perioden 1988 til 2020.⁴⁶ Statistikken som kommer frem av diagrammet omfatter ulykker både ved kyst, på innsjø og i elv. Diagrammet viser at antall dødsulykker har variert mellom null og ni, med et gjennomsnitt på i overkant av tre (3,3) dødsulykker pr. år (N=109). På 2000-tallet har ulykkestallene gjennomsnittlig ligget på to omkomne pr. år (2,1, N=27). Vi ser ingen alarmerende tegn til endring, snarere tvert imot. Dette til tross for padlesportens økende popularitet de siste årene. I 2004 regnet eksempelvis generalsekretæren i Norges Padleforbund (NPF), Sven Nordby Andersen, at nesten 100 000

⁴⁶ Ikke alle dødsfallene i 2003 er registrert i kategorien kano/kajakk ulykker hos Sjøfartsdirektoratet. Horgen (2013) viser til at en nederlandsk kajakkpadler omkom i Bøyaelva i Fjærland dette året. Og at en padler av ukjent nasjonalitet omkom i elva Ostri. I tillegg, for 2003, omkom en nordmann med kano i Meldal, en nordmann med kano i Sogn og Fjordane, samt en tysk turist med kano i Glomma. I 2005, 2006 og 2008 registrerte Sjøfartsdirektoratet henholdsvis to, fire og seks dødsfall, mens Horgen (2013) dokumenterer henholdsvis tre, seks og sju dødsfall. I tabellen har jeg valgt å forholde meg til sistnevnte. For 2010 har Sjøfartsdirektoratet registrert fem dødsulykker. Fire av disse er dokumentert av Horgen (2013), en kanopadler som omkom ved Sjusjøen, en kajakkulykke ved Larvik, samt en kajakkulykke i Lommedalen, Bærum. Sjøfartsdirektoratet har ikke registrert dødsulykker i forbindelse med kano- eller kajakkpadling i 2011, men Horgen (2013) dokumenterer dødsfall med kajakk på Vansjø i mai 2011. Sjøfartsdirektoratet har heller ikke registrert dødsulykker i forbindelse med kano- eller kajakkpadling i 2012. Horgen (2013) dokumenterer imidlertid følgende; at en mannlig, utenlandsk statsborger omkom i forbindelse med elvepadling i elva Jora i Gudbrandsdalen den 10.07.2012; at en mannlig, irsk statsborger omkom under padling med elvekajakk i Sjøa 06.08.2012; at en mannlig, utenlands statsborger omkom etter et kanovelt i elva Folla, Hedmark 13.06.2012, at en mannlig, norsk kajakkpadler ble funnet omkommet i fjorden ved Nordvikstranda søndag 10.06.2012; at en britisk mann omkom under kajakkpadling i Raundalselva ved Voss 24.06.2012; og at en 57 år gammel mann omkom i en kanoulykke i Kleivevågen, Møre og Romsdal. For 2013 opplyser Aftenpostens papirutgave (01.10.2013) om to omkomne i en kanoulykke på Kjørstadvatnet i Hadsel kommune, den ene en mann i 20-årene, den andre en mann i 40-årene. For 2014 kjenner vi til en mann i 70-årene som omkom under kajakkpadling på Funnsvænen i Meråker (Aftenposten, papirutgaven 10.10.2014). Videre omkom en mann i 50-årene under kajakkpadling sør for Gjøsing (Adresseavisen, papirutgaven 14.10.2014). Og en 53 år gammel mannlig kajakkpadler ble funnet omkommet på Jeløy nær Moss i Østfold (Aftenposten, papirutgaven 01.11.2014). For 2015 opplyser Sjøfartsdirektoratet om to omkomne i kano/kajakkulykker. Disse er begge kjent gjennom media. En 27 år gammel mann omkom etter kanovelt i Namdalseid, Nord-Trøndelag (Adresseavisen, 2015a). Og en mann i 50-årene omkom i en havkajakk-ulykke ved Sandøy i Møre- og Romsdal (Nrk, 2015a). De tre danske statsborgerne som omkom i en kanoulykke på vannet Rogan nær Femundsmarka er ikke tatt med her, da denne ulykken skjedde i Sverige (Aftenposten, papirutgaven 25.07.2015). I 2016 registrerte Sjøfartsdirektoratet en kajakkulykke og to kanoulykker. Den ene kanoulykken involverte en 20 år gammel elev ved Seljord folkehøgskole. Ulykken skjedde i Bø-elva (Varden, 2016; TA, 2016). Den andre, en mann som padlet på innsjøen Skasen, på Grue i Hedmark (Nrk, 2017a). Kajakkulykken involverte en finsk mann i 40-årene som omkom ved Unstad i Lofoten (Nrk, 2017b). I 2017 registrerte Sjøfartsdirektoratet 29 fritidsbåtulykker, herunder to kajakkulykker og en kanoulykke. Redningsselskapet har imidlertid kun registrert 28 fritidsbåtulykker, herunder en kajakk- og en kanoulykke (Redningsselskapet, 2021). Kanoulykken involverte en øst-europeisk mann i 30-årene som omkom etter en kanovelt på Nitelva (Aftenposten, papirutgaven 12.06.2017). Kajakkulykken involverte en tysk mann (49) som omkom etter en kajakkvelt ved Tjøme (Tønsberg blad, 2018). I 2019 registrerte Sjøfartsdirektoratet 28 fritidsbåtulykker, herunder en kajakkulykke og to kanoulykker. Kajakkulykken involverte en mann (50), som i forbindelse med en organisert tur, padlet ut alene for å finne ved (Nrk, 2021d). Kanoulykkene involverte en mann (50) som omkom etter velt på flatt vann, og en mann (72) som havnet utfor et «fossestryk» i Numdalslågen (VG, 2021a). I 2020 omkom en 23 år gammel mann i en kajakkulykke på Mjøsa (Nettavisen, 2021).

nordmenn padlet jevnlig.⁴⁷ Og i 2007 kunne Aftenposten rapportere at kajakksalget var tredoblet på seks år. Dette året forventet man å passere 20 000 solgte kajaker.⁴⁸ Trenden ser ut til å ha fortsatt gjennom hele perioden. Sommeren 2020 rapporterte f.eks. NPF om at det var rekordmange deltakere på NPFs padlekurs.⁴⁹

Diagram 18. Dødsulykker med kano og kajakk

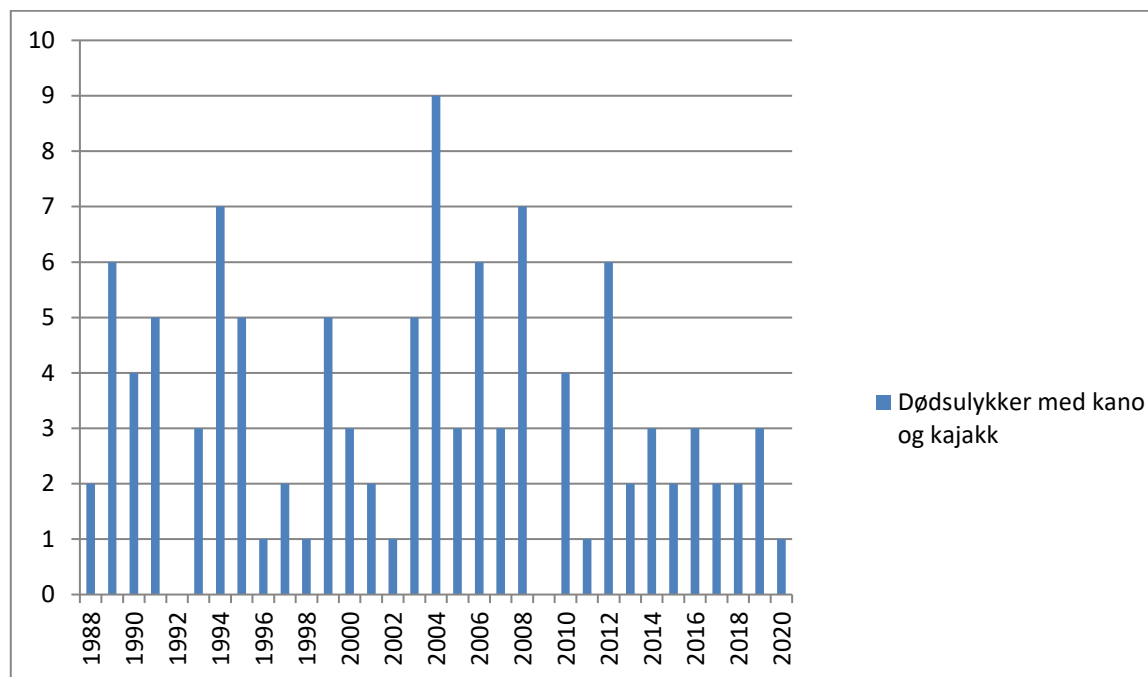

Diagram 18 viser antall dødsulykker med kano, hav/tur-kajakk og elvekajakk for perioden 1988 – 2020.⁵⁰

⁴⁷ Nøkle vann ro- og padleklubb, 2010.

⁴⁸ Aftenposten, papirutgaven, 11.06.2007.

⁴⁹ Aftenposten, papirutgaven, 17.07.2020.

⁵⁰ I Sjøfartsdirektoratets rapport for fritidsbåtulykker i 2014 står det at det har omkommet 45 personer i kano/kajakkulykker i perioden 2005-2014. Dette er 10 flere sml. med funn gjort i Horgen (2013) og i denne rapporten. Sjøfartsdirektoratet operer trolig med for høye tall innenfor denne kategorien. Horgen (2013) påviste flere kajakk- og kano-ulykker sammenliknet med tallmaterialet fra Sjøfartsdirektoratets statistikk før 2013, som vist seg å være mangelfull. For flere vann-relaterte aktiviteter opererte Horgen (2013) med høyere tall enn direktoratets. Der tallene avvok fra direktoratets var det på grunnlag av funn i media og/eller hos frivillige organisasjoner, som dokumenterer et antall ulykker innenfor en gitt kategori oversteg tallet oppgitt fra direktoratets side. Til tross for dette opplyser altså direktoratet et høyere samlet tall i 2016, uvisst på hvilket grunnlag. I 2015 viste journalister i Adresseavisa til at «50 personer har mistet livet i kajakk- og kanoulykker på ti år» (Adresseavisen, 2015b). Trolig var kilden Sjøfartsdirektoratets statistikk for 2005-2014, samt fem ulykker i 2015, hvorav de regnet med de tre danske statsborgerne som omkom i Sverige, i innsjøen Rogen, nær Femundmarka og norskegrensa.

I diagram 19 nedenfor vises dødsulykker med fritidsbåter på elv.⁵¹ Fritidsbåter i denne sammenheng er primært kanoer og kajaker, men også rafting flåter og robåter etc. er tatt med i oversikten.

Diagram 19. Dødsulykker med fritidsbåter på elv

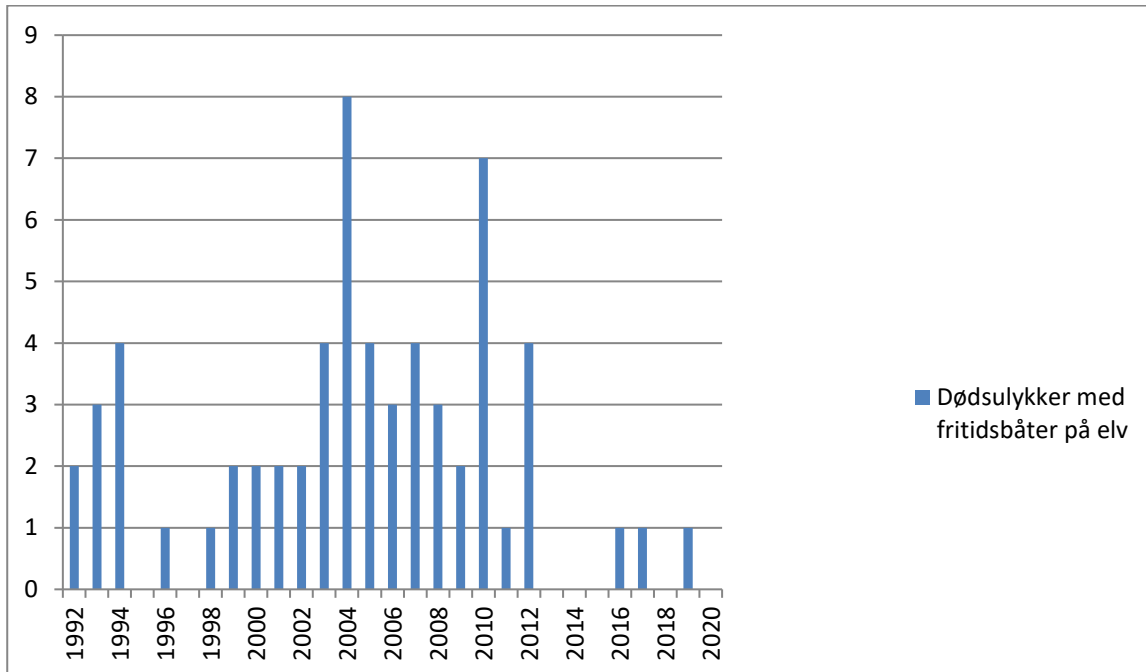

Diagram 19 viser antall dødsulykker med fritidsbåter på elv for perioden 1993 – 2020.

Diagrammet viser at antall hendelser har variert mellom null og åtte, med et gjennomsnitt på ca. to dødsulykker pr. år (N=62). For 2000-tallet har ulykkestallene gjennomsnittlig ligget noe lavere (1,7, N=49). 2004 var et spesielt år med hele åtte dødsfall med kano eller kajakk på elv. Samtlige er kjent gjennom media. Ulykkene omfatter tre kajakkulykker og fire kanoulykker med fem omkomne. Blant kajakkulykkene er det en elve-kajakkulykke, trolig det første tilfellet av en norsk elvepadler i kajakk

⁵¹ Tallene som ligger til grunn for diagrammet er hentet inn fra Horgen (2013), Sjøfartsdirektoratet (2021) og Redningsselskapet (2021). Diagrammet omfatter bl.a. en stor rafting ulykke i Sjoa, 25. juli 2010, der fire ukrainere omkom. Sjøfartsdirektoratet oppgir sju dødsfall på elv i 2010, null i 2011 og i 2012. Horgen har imidlertid dokumenter følgende; at en 62 år gammel, mannlig laksefisker omkom etter at robåten hans veltet på Numedalslågen 20.08.2011, at en utenlandsk statsborger omkom i forbindelse med elvepadling i elva Jora i Gudbrandsdalen den 10.07.2012; at en mannlig, irsk statsborger omkom under padling med elvekajakk i Sjoa 06.08.2012; at en mannlig, utenlands statsborger omkom etter et kanovelt i elva Folla, Hedmark 13.06.2012; at en britisk statsborger omkom under kajakkpadling i Raundalselva ved Voss 23.06.2012. Avisen Varden opplyser at en 20 år gammel mann omkom i forbindelse med en kanovelt i Bø-elva (Varden, 2016). Aftenposten, papirutgaven (12.06.2017) opplyser at en øst-europeisk mann i 30-årene omkom etter en kanovelt på Nidelva. Sjøfartsdirektoratet (2021) opplyser at en mann (73) havnet utfor et «fossestryk» i Numdalslågen 4.6.2019.

som forulykker.⁵² For nærmere innsyn i padleulykker følger her en inndeling i kano-, havkajakk/turkajakk- og elvekajakk-dødsulykker.

4.2.1. Dødsulykker med kano

Av dødsulykkene med kano, som fremgår av diagram 20 nedenfor, skjedde knapt halvparten på flatt vann: f.eks. innsjø, fjord eller skjærgård. Mens den andre halvparten skjedde på det som kan karakteriseres som elv eller strømmende vann.⁵³ I tillegg kan det nevnes at to av de omkomne i 2004, samt en av de omkomne i hvert av årene 2003, 2006 2007, 2012 og 2017 var utenlandske statsborgere.⁵⁴ De tre danske statsborgerne som omkom i en kanoulykke på vannet Rogen, nær Femundsmarka i 2015, er ikke tatt med her da denne ulykken skjedde i Sverige.⁵⁵ Diagram 20 viser at antall dødsulykker med kano har variert mellom null og seks pr. år, med et gjennomsnitt på litt i overkant av en dødsulykke pr. år (N=25).

Diagram 20. Dødsulykker, kano, fordelt på norske og utenlandske statsborgere

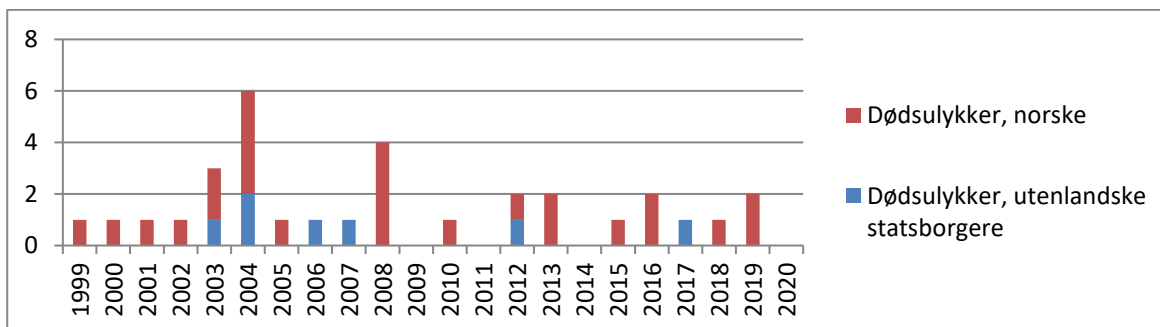

Diagram 20 viser antall dødsulykker med kano 1999 – 2020, fordelt på norske og utenlandske statsborgere.

4.2.2. Fellesnevnerne knyttet til årsaksforholdet ved kanoulykker

Det har vist seg vanskelig å få fullstendig oversikt over årsaksforholdet til alle kanoulykkene i statistikken. På grunnlag av media har det imidlertid vært mulig å etablere noe kunnskap om hendelsesforløp og årsaksforhold. Dødsulykkene med kano på flatt vann har årsak i velt et stykke fra

⁵² Horgen, 2013. Ulykkene i 1992 som er registrert her er to rafting ulykker, den ene en tsjekkisk statsborger, begge i Sjoa. En av ulykkene i hvert av årene 1993 og 1994, var rafting ulykker i Sjoa, henholdsvis med en tsjekkisk og en østerisk statsborger (Klikk, 2021).

⁵³ To dødsfall på elv eller strømmende vann i 2003, fem i 2004, to i 2008, ett i henholdsvis 2012, 2016, 2017 og 2019.

⁵⁴ Horgen, 2013; Sjøfartsdirektoratet, 2021; Redningsselskapet, 2021.

⁵⁵ Adresseavisen, 2015b.

land, med påfølgende opphold i relativt kaldt vann,⁵⁶ i noen tilfeller med manglende redningsvest.⁵⁷ Dette har da medført drukning, trolig i kjølvannet av generell nedkjøling. Dødsulykkene med kano i elv har også årsak i velt med påfølgende opphold i kaldt vann.⁵⁸ Det har også vært to dødsfall i forbindelse med velt i dragsuget fra en demning,⁵⁹ og to dødsfall hvor den forulykkede ufrivillig har havnet utfor fossefall med kano.⁶⁰

Når det gjelder kjønn er menn igjen i flertall i statistikken. Av de omkomne, der kjønn kommer frem av kildene, er 22 av 24 menn. Alder har det vist seg vanskelig å få fullstendig oversikt over, men menn i aldersgruppen 50+ ser ut til å være særlig utsatt.

4.2.3. Dødsulykker med hav-, tur- og elvekajakk

Dødsfallene med hav- og turkajakk, framstilt i diagram 21 nedenfor, rammet i all hovedsak nordmenn, med unntak av fire hendelser.⁶¹ Diagrammet viser at antall dødsulykker med hav- og turkajakk har variert mellom null og tre pr. år, med et gjennomsnitt på litt i overkant av en dødsulykke pr. år (N=24).

Diagram 21. Dødsulykker, hav/tur-kajakk, fordelt på norske og utenlandske statsborgere

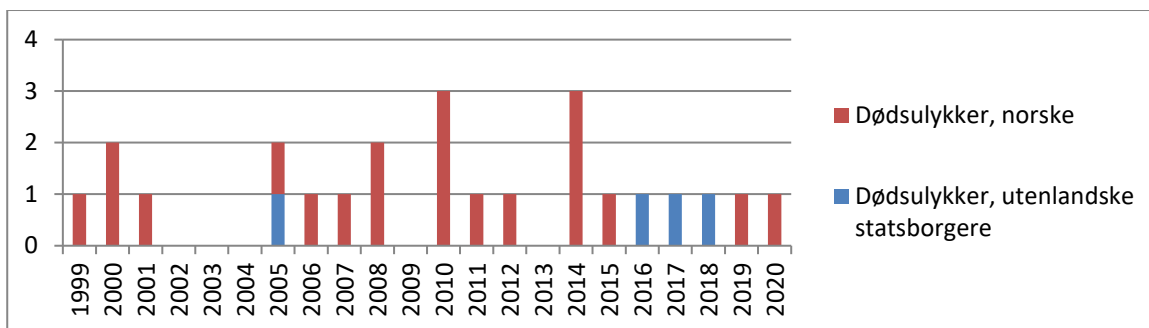

Diagram 21 viser antall dødsulykker med havkajakk/turkajakk 1999 – 2020, fordelt på norske og utenlandske statsborgere.

⁵⁶ F. eks. dødsulykke på Eikern i 1997, Femunden i 1998, Damtjønna, Orkdal i 2004, Vassfaret i 2004 (Horgen, 2013), samt Namdalseid i 2015 (Adresseavisen, 2015a).

⁵⁷ F. eks. dødsulykke på Drevsjø i 1999 og Folla, Hedmark i 2012 (Horgen, 2013).

⁵⁸ F. eks. dødsulykke på Vollmogatnet i 2003 og Glomma i 2003 (Horgen, 2013).

⁵⁹ F. eks. dødsulykken ved Nelaug i Nidelva, med to omkomne i 2004 (tyske statsborgere) (Horgen, 2013).

⁶⁰ F. eks. dødsulykke i Gaularvassdraget i 2004 (Horgen, 2013) og Bø-elva i 2016 (Varden, 2016).

⁶¹ Utenlandske statsborgere omkom i hav- eller turkajakk ulykker i 2005 (Horgen, 2013), 2016, 2017 og 2018 (Sjøfartsdirektoratet, 2021). En finsk mann i 40-årene omkom i en havkajakkulykke ved Unstad i Lofoten i 2016 (Nrk, 2017b). En tysk mann på 49 år omkom i en havkajakkulykke ved Tjøme i 2017 (Tønsberg blad, 2018). En mannlig, 25 år gammel britisk statsborger, omkom under kajakkpadling i Stranda kommune i 2018 (Aftenposten, papirutgaven, 22.05.2018).

Når det gjelder elvepadling med kajakk forholder det seg imidlertid annerledes. I denne aktiviteten er utenlandske statsborgere i flertall. Av samtlige dødsfall som kommer frem av diagram 22 nedenfor var det en nordmann som omkom i 2004 og en i 2006.⁶² Diagram 22 viser at antall elvekajakkulykker varierer fra null til tre dødsulykker pr. år, med et gjennomsnitt på 0,6 pr. år, over en drøy 20 års periode.

Diagram 22. Dødsulykker, elvekajakk, fordelt på norske og utenlandske statsborgere

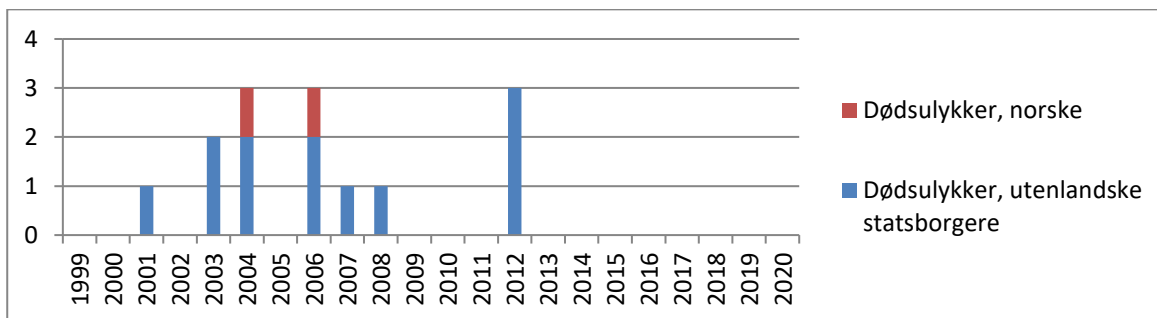

Diagram 22 viser antall dødsulykker med elvekajakk 1999 – 2020, fordelt på norske og utenlandske statsborgere.

4.2.3. Fellesnevnerer knyttet til årsaksforholdet ved kajakkulykker

På grunnlag av informasjon fra media kan vi, på samme måte som for kano, slå fast at de fleste dødsulykkene med havkajakk eller turkajakk skyldes velt et stykke fra land, som medfører opphold i kaldt vann. Dette fører så til generell nedkjøling og drukning. Det kan legges til at to fellesnevner ved de fleste ulykkene er at padlerne er menn som har lagt ut på tur alene.⁶³ Dødsulykkene med elvekajakk har skjedd i forbindelse med velt og påfølgende uheldige omstendigheter.⁶⁴ En av de omkomne svømte f. eks. ulykkes-stryket, under voldsom vannføring og lave temperaturer, som til sammen trolig forårsaket utmattelse og påfølgende drukning.⁶⁵ To av ulykkene skyldtes samme underspyling, med en kløft i fjellet innerst, som kajakkene ble sittende fast i.⁶⁶ Mens to andre

⁶² Horgen, 2013. Sjøfartsdirektoratet har ikke registrert dødsulykker i forbindelse med kajakkpadling i 2010, 2011 og 2012. Horgen (2013) har imidlertid dokumentert at en utenlandsk statsborger omkom i forbindelse med elvepadling i elva Jora i Gudbrandsdalen den 10.07.2012; at en mannlig, irsk statsborger omkom under padling med elvekajakk i Sjoa 06.08.2012; at en mannlig, norsk kajakkpadler ble funnet omkommet i fjorden ved Nordvikstranda 10.06.2012; samt at en mannlig, brittisk statsborger omkom under kajakkpadling i Raundalselva ved Voss 23.06.2012.

⁶³ Horgen, 2013; Aftenposten, papirutgaven 10.10.2014; Adresseavisen, papirutgaven 14.10.2014; Aftenposten, papirutgaven, 01.11.2014; Nrk, 2015a.

⁶⁴ Dødsulykken i Bøyaelva, Fjærland, der en italiensk padler omkom. I Sjøli, Skjåk, der en tysk padler omkom. Og dødsulykken i Nordelva, Rissa kommune i Trøndelag, der en nordmann omkom, alle i 2004. Samt dødsulykkene henholdsvis i Bøyaelva og i elva Ostri, begge i 2003 (Horgen, 2013).

⁶⁵ Nordelva, 2004 (Horgen, 2013).

⁶⁶ Bøyaelva, 2003 og 2004 (Horgen, 2013).

dødsulykker skyldtes slag mot hodet, med tap av bevissthet og senere drukning som tragisk utfall.⁶⁷ Så vidt man vet, skyldtes de øvrige ulykkene velt, med påfølgende opphold i kaldt vann, med generell nedkjøling og drukning som resultat.⁶⁸

Når det gjelder kjønn, innenfor aktivitetene hav-, tur- og elve-kajakk, mangler det fullstendig oversikt. Mye tyder imidlertid på at det i all hovedsak er menn som hittil har forulykket innenfor disse aktivitetene. Det kan fastslås med relativt stor sikkerhet at ingen kvinner har omkommet under elvepadling i Norge, og at kun en kvinne har forulykket under hav-/tur-kajakkpadling.

4.2.4. Kano- og kajakkulykker i forbindelse med organisert virksomhet

Fem av dødsulykkene etter 2000, i statistikken ovenfor, skjedde i forbindelse med organisert friluftslivet eller naturbasert reiseliv, med en ansvarlig til stede. Oversikten kommer frem av tabell 4 nedenfor.

Tabell 4. Dødsulykker knyttet til «padle-aktivitet», i forbindelse med organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv

År	Aktivitet	Antall	Kjønn	Nasjonalitet	Sektor
1997	Kanopadling	1	Mann	Norsk	Skole/utdanning
Totalt: 1990-tallet		1			
2003	Kanopadling	1	Mann	Norsk	Videregående skole
2008	Kanopadling	1	Mann	Norsk	Rehabilitering
Totalt: 2000-tallet		2			
2013	Rafting	1	Kvinne	Norsk	Naturbasert reiseliv
2016	Kanopadling	1	Mann	Norsk	Skole/utdanning Seljord Folkehøgskole
2019	Havkajakk	1	Mann	Norsk	Tromsø Havpadleklubb
Totalt: 2010-tallet		3			

Tabell 4 viser dødsulykker knyttet til «padle-aktivitet», i forbindelse med organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv for årene 2000 – 2020 i Norge.

⁶⁷ Ostri, 2003 og Sjøli 2004 (Horgen, 2013).

⁶⁸ Horgen, 2013.

Tabellen for 2000-tallet omfatter en kanoulykke i 2003, hvor en kano havnet utfor en foss uten at det var hensikten. Ulykken rammet en 37 år gammel lærer ved Meldal videregående skole.⁶⁹ Den andre ulykken er kjent gjennom media som «Fosterlågulykken». En 19-åring omkom under en organisert kanotur i forbindelse med prosjektet UT, i regi av det private selskapet «Ungdomstiltak AS». Av spesielle omstendigheter kan det nevnes at den forulykkede padlet uten redningsvest.⁷⁰ Den tredje ulykken er en kommersiell rafting ulykke, hvor en kvinne i 20-årene omkom under rafting ved Dagali.⁷¹ I den fjerde dødsulykken omkom en 20 år gammel mannlig elev ved Seljord Folkehøgskole, etter at kanoen og to padlere havnet utfor en terskel og ned i en valse. Saken ble etterforsket for så å bli henlagt av politiet. Statsadvokaten omgjorde henleggelsen, noe som medførte nye runder i rettsvesenet, uten at saken fikk juridiske konsekvenser for skole-eier, rektor eller lærere.⁷² Ingen av de øvrige sakene har fått noe juridisk etterspill. Den femte dødsulykken involverte en mann (50), som i forbindelse med en organisert tur med Tromsø Havpadleklubb, padlet kajakk ut alene for å finne ved i forbindelse med leir-slagning.⁷³

Perioden 2000-2020 sett under ett, for ikke-motoriserte fritidsbåtulykker, ligger antall dødsulykker i gjennomsnitt på en kajakkpadler, en kanopadler, omtrent en seiler/surfer og i underkant av en elvekajakkpadler pr. år gjennom hele perioden. Utenlandske elvekajakkpadlere utgjør de fleste elvekajakk-dødsfallene. I likhet med for klatrerelaterte aktiviteter og skikjøring er de fleste omkomne menn. Den viktigste enkeltfaktoren med tanke på årsaksforhold er ufrivillig opphold i relativt kaldt vann med påfølgende drukning. De ikke-motoriserte fritidsbåtulykkene utgjør i gjennomsnitt fire av de 30 dødelige fritidsbåtulykkene samlet sett (ca. 13 %).

⁶⁹ Nrk, 2021a.

⁷⁰ Horgen, 2013.

⁷¹ Aftenposten, 2021.

⁷² Varden, 2016; TA, 2016; VG, 2021b.

⁷³ Nrk, 2021d.

5. Samlet oversikt klatring, skred, seil/surf, kano/kajakk

På grunnlag av de relativt sikre dataene som er presentert ovenfor er dødsulykkene ved de ikke-motoriserte friluftslivsaktivitetene, som er med i undersøkelsen, samlet i diagram 23 og tabell 5 nedenfor. Her vises antall dødsulykker ved klatring, skred (skiløpere, snøbrettkjørere og klatrere), seiling/surfing, kanopadling, samt padling av elvekajakk og havkajakk, for årene 2000 – 2020.

Diagram 23. Dødsulykker, klatring, skred, seil/surf, kano/kajakk

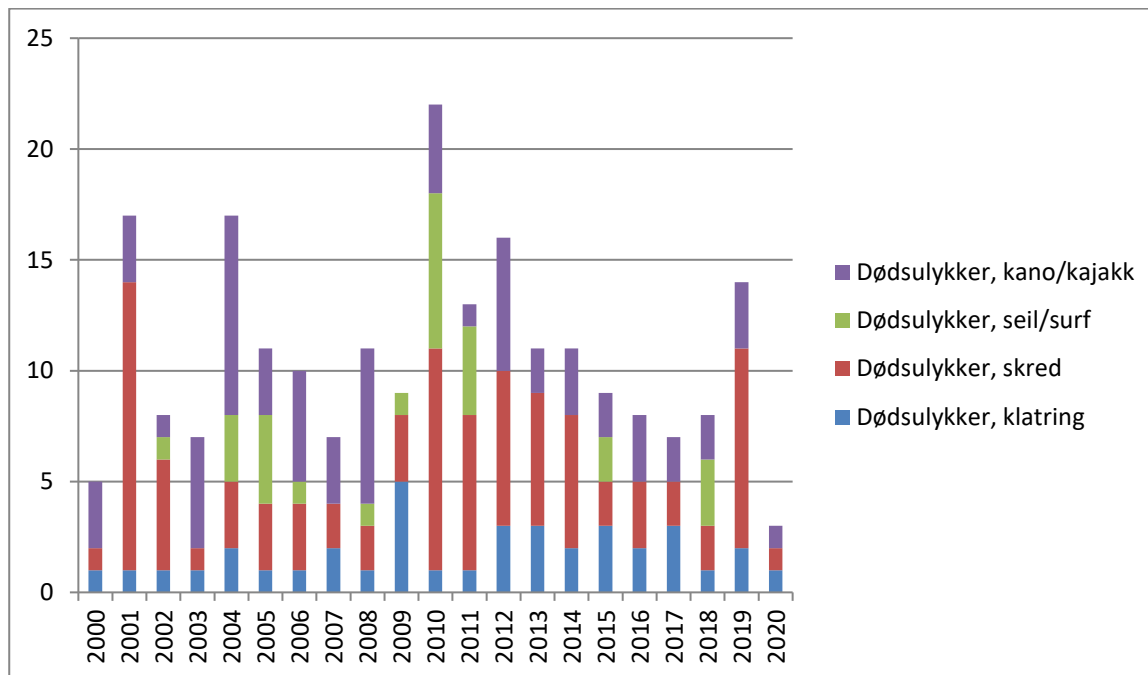

Diagram 23 viser antall dødsulykker ved klatring, skred (skiløpere, snøbrettkjørere og klatrere), seiling/surfing, kanopadling, padling av elvekajakk og hav/tur-kajakk, for årene 2000 – 2020 (f.o.m. vinteren 1999/2000, og med skiløpere som har omkommet i skred utenlands).

Tabell 5. Gjennomsnittlig antall omkomne, norske og utenlandske, fordelt på aktivitet, 2000-2020

Klatring	1,8	N=38
Skred	4,3	N=91
Seiling / Surfing	0,8	N=27
Kano	1,5	N=31
Havkajakk	1,1	N=23
Elvekajakk	0,7	N=14

Tabell 5 viser gjennomsnittlig antall omkomne, norske og utenlandske statsborgere, fordelt på aktivitet, i perioden 2000-2020.

Av diagram 23 og tabell 5 ser vi at antall dødsfall, innenfor disse aktivitetene, har variert fra tre til 22 dødsfall pr. år. Dette gir gjennomsnittlig i overkant av 10 dødsulykker pr. år (N=224). Med unntak av «ulykkesåret» 2019 preges det siste 10-året av en liten nedgang i antall dødsulykker innenfor de aktivitetene som er med i undersøkelsen. Siden antall ulykker i utgangspunktet er relativt lavt, er det vanskelig å fastslå om endringene skyldes tilfeldigheter eller en statistisk «tendens». Gjennomsnittstallene for de respektive aktivitetene kommer frem av tabell 5 ovenfor.

I diagram 24 og tabell 6 nedenfor fremkommer den samme oversikten, men kun med norske statsborgere. Her ser vi at antall dødsfall har variert fra ett til 18 dødsfall pr. år, som gir et gjennomsnitt på i underkant av 8 dødsulykker pr. år (N=160). De svakt nedadgående tallene mht. antall dødsulykker det siste tiåret er tydeligere når vi kun retter søkelys på norske statsborgere. Gjennomsnittstallene for de respektive aktivitetene kommer frem av tabell 6.

Diagram 24. Dødsulykker, kun norske, klatring, skred, seil/surf, kano/kajakk

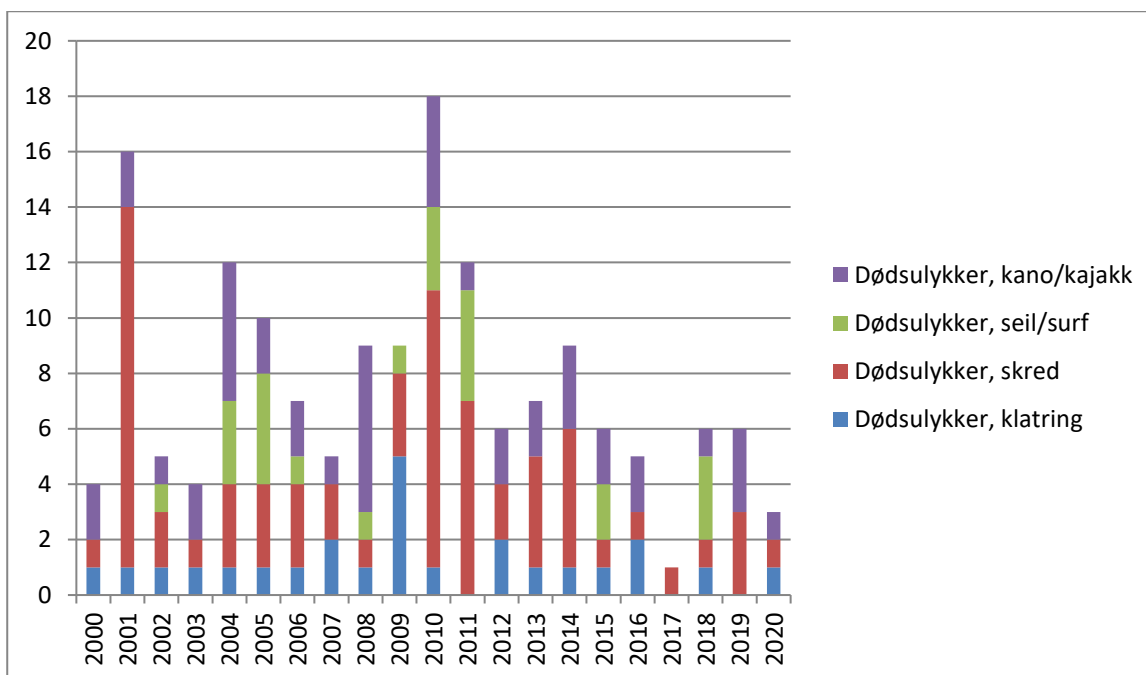

Diagram 24 viser antall norske statsborgere som har omkommet ved klatring, skred (skiløpere, snøbrettkjørere og klatrere), seiling/surfing, kanopadling, padling av elvekajakk og hav/tur-kajakk, for årene 2000 – 2020 (f.o.m. vinteren 1999/2000, og med skiløpere som har omkommet i skred utenlands).

Tabell 6. Gjennomsnittlig antall omkomne, kun norske, fordelt på aktivitet, 2000-2020

Klatring	1,2	N=25
Skred	3,3	N=68
Seiling / Surfing	0,7	N=23
Kano	1,1	N=24
Havkajakk	0,9	N=19
Elvekajakk	0,1	N=2

Tabell 6 viser gjennomsnittlig antall omkomne, kun norske statsborgere, fordelt på aktivitet, i perioden 2000-2020.

I diagram 25 og tabell 7 nedenfor fremgår den samme oversikten som over, men kun med utenlandske statsborgere. Av diagrammet ser vi at antall dødsfall har variert fra null til 10 dødsfall pr. år, som gir et gjennomsnitt på ca. tre dødsulykker pr. år (N=62). Vi ser her noe stigende tall mht. antall dødsulykker med utenlandske statsborgere. Gjennomsnittstallene for de respektive aktivitetene kommer frem av tabell 7.

Diagram 25. Dødsulykker, kun utenlandske, klatring, skred, seil/surf, kano/kajakk

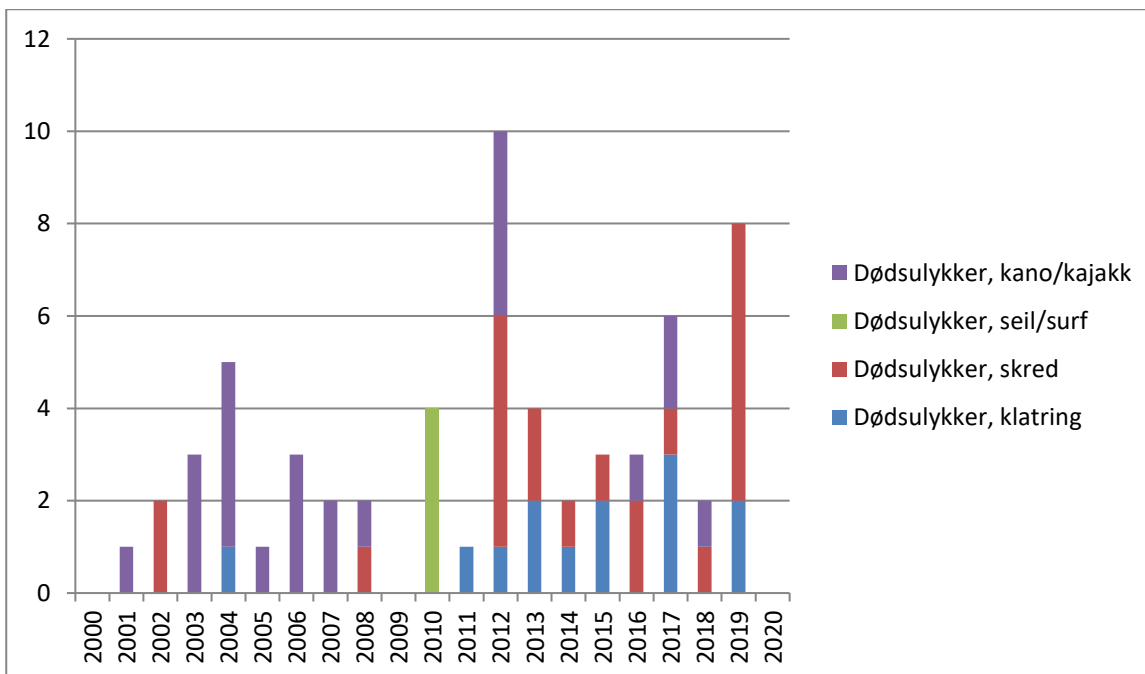

Diagram 25 viser antall dødsulykker ved klatring, skred (skiløpere, snøbrettkjørere og klatrere), seiling/surfing, kanopadling, padling av elvekajakk og hav/tur-kajakk, for årene 2001 – 2020 (f.o.m. vinteren 1999/2000).

Tabell 7. Gjennomsnittlig antall omkomne, kun utenlandske, fordelt på aktivitet, 2000-2020

Klatring	0,6	N=13
Skred	1,1	N=23
Seiling / Surfing	0,2	N=4
Kano	0,3	N=7
Havkajakk	0,2	N=4
Elvekajakk	0,6	N=12

Tabell 7 viser gjennomsnittlig antall omkomne, kun utenlandske statsborgere, fordelt på aktivitet, i perioden 2000-2020.

6. Andre aktiviteter

Til nå er det presentert data på grunnlag av nokså sikker statistikk innhentet fra offentlige instanser og frivillige organisasjoner. Flere friluftslivsaktiviteter omfattes imidlertid ikke av denne typen databaser, f.eks. fotturen som kanskje er den vanligste friluftslivsaktiviteten i Norge. For de følgende aktivitetene som presenteres er ulykkestallene beregnet ut ifra anekdotiske opplysninger og nettsøk, med den usikkerheten dette medfører. Dette gjelder også i de tilfellene det opplyses om dødsfall ved organisert aktivitet.

Fotturvandrere

Fra tid til annen hører vi om folk som omkommer på fottur, av andre grunner enn f.eks. illebefinnende i kombinasjon med underliggende sykdom. Det hender f.eks. at det skjer fall-ulykker som ikke registreres som klatreulykker. Det hender at folk på fottur ramler uti elver, vann eller hav. En sjelden gang omkommer også folk på fottur i skred (to eksempler er nevnt ovenfor). På grunnlag av det som kommer frem i media kan vi anslå at det i gjennomsnitt har omkommet to (til tre) fotturvandrere pr. år.⁷⁴ I likhet med for alle de øvrige «andre aktiviteter» som presenteres her finnes det heller ingen offisiell statistikk på dødsulykker i forbindelse med organisert virksomhet. Her kan det opplyses at en 70 år gammel kvinne, på en fottur i regi av DNT Oslo og Omegn, i 2019 omkom som følge av et syv meter fall ned en skrent.⁷⁵

Skiløpere

Den samme problemstillingen har vi for skiløpere som ikke omfattes av skred-statistikken, men som f.eks. omkommer av kulde eller fall. Her anslås det at det har omkommet en (til to) skiløpere av kulde

⁷⁴ Ved å Google søkeord-kombinasjonen «fottur, fjelltur, omkom, dødsulykke» fant jeg 26 friluftslivsrelaterte dødsfall, som følge av fall e.l. på fotturer, i perioden 2000-2020, noe som innebærer i overkant av ett dødsfall pr. år. Trolig er det flere, noe som medfører at jeg her har valgt å operere med et gjennomsnitt på to (til tre) fottur-dødsfall pr. år (Følgende ulykker er med i beregningen: 2000, Hemne – to omkom; 2006, Luktind – en omkom; 2006, Volda – to omkom; 2010, Bukkelægret og Kyrkja – to omkom; 2011, Gaustadtoppen – en omkom; 2014, Bruviknipa og Steigtind – to omkom; 2015, Trolltunga og Kvinnherad – to omkom; 2016, Tromsø – en omkom; 2017, Sunnmøre – en omkom; 2018, Sogn og Fjordane, Stamsund og Dønna, - til sammen tre omkom; 2019, Sogn og Fjordane, Kjørsterudjuvet, Hurum, Hurrungane, Ørsta, Vestvågøy – til sammen seks omkom; 2020, Sirdal – en omkom.

⁷⁵ Nrk, 2021c. Mannen som omkom på Kilimanjaro i 2010 på en tur i regi av selskapet til Jarle Trå, og mannen som omkom på samme fjell i 2016 på en tur i regi av selskapet «Hvitserk», er ikke tatt med her fordi dødsfallene skjedde i utlandet (Aftenposten, 2010; Dagens Næringsliv, 2020).

eller fall (ikke skred) pr. år.⁷⁶ Skiløpere som omkommer i tilknytning til alpinanlegg ligger ifølge Alpinanleggenes Landsforening på et sted mellom ett og tre pr. år. På grunnlag av disse opplysningene, samt søk i media, er antall dødsulykker i alpinanlegg her beregnet til i gjennomsnitt ett (til to) pr. år. Da er det sett bort ifra skredulykker i tilknytning til alpinanlegg siden disse omfattes av skred-statistikken.

Jegere

Innenfor aktiviteten jakt har Norges Jeger og Fiskerforbund (NJFF) oppgitt at det i gjennomsnitt skjer en jaktulykke (med våpen) ca. annethvert år.⁷⁷ I tillegg kommer evt. dødsulykker som følge av fall etc. som det ikke finnes oversikt over. Av og til omkommer også jegere i forbindelse med skred, som vist ovenfor. På den bakgrunn anslås det her at det i gjennomsnitt har omkommet inntil en jeger pr. år.

Sportsfiskere

Når det gjelder dødsulykker blant sportsfiskere, som ikke omfattes av fritidsbåtulykker, finnes det heller ingen database. Gjennom media hører man fra tid til annen om sportsfiskere som faller uti elv og vann, eller blir tatt av strøm med fulle vadebukser/støvler etc. De fleste av disse omfattes av bl.a. Redningsselskapets drukningsstatistikk, som presenteres nedenfor, uten at det kommer frem hvorvidt de var sportsfiskere eller ikke. Her anslås det at en (til to) sportsfiskere har omkommet som følge av «fall fra land» pr. år.⁷⁸ Sportsfiskere som omkommer i forbindelse med båtulykker omfattes av fritidsbåt-statistikken.

⁷⁶ Ved å Google søkeord-kombinasjonen «skiløper, omkom, dødsulykke, frøs i hjel» er det funnet 14 friluftslivsrelaterte dødsfall som følge av kulde eller fall, i perioden 2003-2015, noe som innebærer ca. ett dødsfall pr. år (Følgende ulykker er med i beregningen: 2003, Norefjell – to omkom; 2007, Finse – to omkom; 2011, Finnmark - tre omkom; 2011, Sirdal – fire omkom; 2015, Voss – to omkom; 2019, Hurrungane - en omkom). En skiseil-ulykke, hvor en mann omkom i 2020 kan også nevnes i denne sammenhengen (Dagsavisen, 2021).

⁷⁷ Horgen, 2017.

⁷⁸ Ved å Google søkeord-kombinasjonen «fisker, omkom, falt i vannet, falt i elva» ble det funnet sju fiskerelaterte dødsfall som følge av fall fra land, i perioden 2011-2020, som innebærer i overkant av ett dødsfall pr. år (Følgende ulykker er med i beregningen: 2011, Skjomen – en omkom; 2012, Øvre Eiker – en omkom; 2018, Gaular – to omkom; 2020, Divielva, samt to ukjente steder – til sammen tre omkom).

Luftsportutøvere

Luftsport kan også sies å falle innunder «friluftsliv» eller «utendørs rekreasjon». Innenfor aktivitetene fallskjerm, paragliding/hanggliding og B.A.S.E. har det i gjennomsnitt skjedd knapt ett dødsfall pr. år. i hver «gren», altså til sammen i underkant av tre dødsfall i året.⁷⁹

Snøscooterførere

Fritidsrelaterte snøscooterulykker (ikke skred) er her beregnet til i gjennomsnitt to (til en) pr. år.⁸⁰ Det er generelt problematisk å fastslå om ulykkene kan kategoriseres innenfor «friluftsliv» / «utendørs rekreasjon», eller transport, så her er det foretatt en skjønnsmessig vurdering.

Syklister

Syklister er en utsatt gruppe. Det første 10-året av 2000-tallet omkom det i gjennomsnitt ni syklister pr. år.⁸¹ De fleste syklister omkommer i trafikken ved at de blir påkjørt av tyngre trafikanter. Igjen er det problematisk å fastslå hvorvidt disse ulykkene kan kategoriseres innenfor «friluftsliv» / «utendørs rekreasjon», eller transport. Det er m.a.o. usikkert hvor mange syklister vi skal ta med i beregningen her. Det finnes f.eks. ikke statistikk over hvor mange syklister som omkommer på sykkel i skog og mark, eller i mer «naturpregede omgivelser». Gjennom en skjønnsmessig vurdering beregnes her friluftslivs-relaterte dødsulykker med sykkel til i gjennomsnitt inntil ett pr. år.

⁷⁹ Horgen, 2017.

⁸⁰ Avisen Nordlys opplyste i 2014 at minst 38 personer har omkommet i snøscooterulykker siden 2000, bare i Troms/Finmark/Svalbard. Ser vi bort ifra skredulykkene er tallet 28 (Nordlys, 2021). Ved å Google søkeordkombinasjonen «scooterfører, snøscooterulykke, omkom, dødsulykke» har jeg i tillegg funnet sju fritidsrelaterte snøscooter-dødsfall, som ikke var skredulykker, i perioden 2015-2020, noe som innebærer totalt 34 dødsulykker. (Følgende ulykker er med i beregningen mellom 2015 og 2020: 2015, Rjukan – en omkom; 2016, Fyresdal – en omkom; 2017, Svalbard – en omkom, 2019, Tinn og to i Finmark, totalt tre omkom; 2020, Målselv – en omkom).

⁸¹ Horgen, 2017.

7. Drukningssulykker

Mange drukningsulykker er ovenfor dokumentert under ulike typer fritidsbåtulykker. Det er imidlertid mange som drukner i forbindelse med andre aktiviteter. Noen er relatert til fritid og friluftsliv, andre har lite eller ingenting med det vi vanligvis kaller friluftsliv å gjøre. Uten å gå inn i en diskusjon om drukningsulykkene tilhører kategorien friluftsliv eller ikke, kan det være relevant å ha kjennskap til hvor mange som drukner totalt i Norge fra år til år, og hvor mange som drukner i forbindelse med yrke/bil eller fritid. Drukningssulykker i Norge totalt, og fordelt på yrke/bil og fritid vises i diagram 26. Denne inndelingen utelukker ikke at enkelte i kategorien «fritid» kan ha vært på jobb, eller at flere i kategorien «bil» kan ha omkommet på fritiden. Tallene er hentet fra Redningsselskapet og Norsk Folkehjelp.⁸²

Diagram 26. Drukningssulykker totalt og fordelt på yrke/bil og fritid

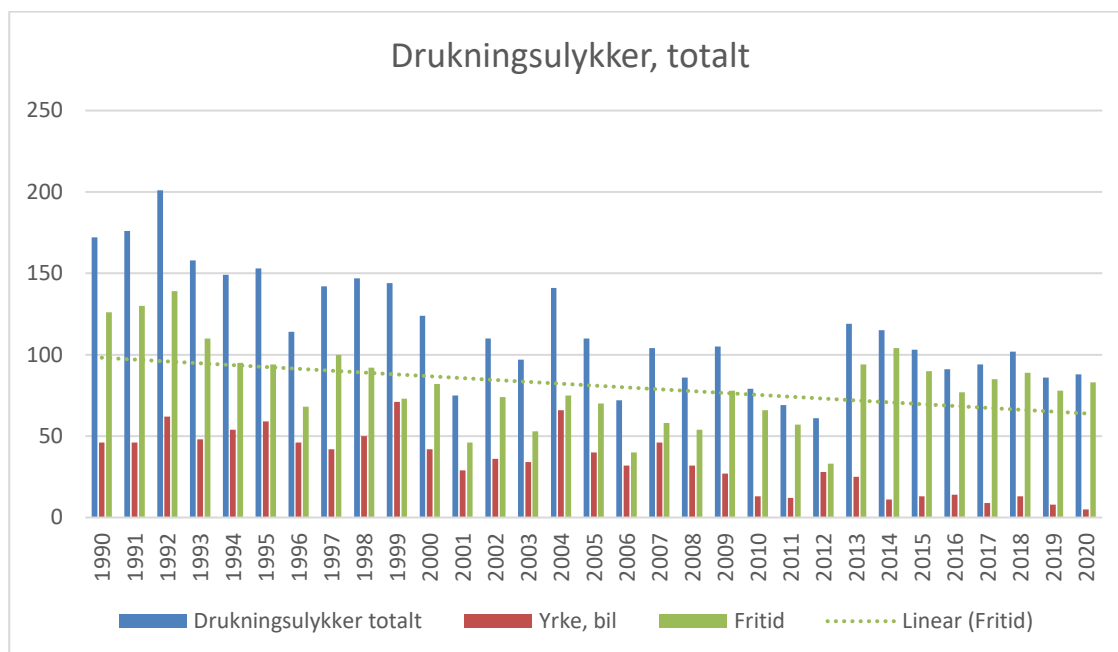

Diagram 26 viser antall drukningssulykker, totalt og fordelt på yrke/bil og fritid i perioden 1990-2020.

I perioden 1998 til 2020, hvor vi har relativt sikre tall, har det omkommet 1796 menn, i alderen 15 år og eldre, i drukningssulykker. For kvinner, 15 år og eldre, var antallet omkomne 351. For jenter og gutter, i alderen null til 14 år, var antallet omkomne henholdsvis 40 og 96. Det var altså fem ganger

⁸² Redningsselskapet, 2021; Norsk Folkehjelp, 2021.

flere menn enn kvinner som druknet pr. år i Norge i denne perioden, og over dobbelt så mange gutter som jenter. Med hjelp av data fra Redningsselskapet lar det seg videre dokumentere hvordan drukningsulykkene fordeler seg på kategoriene «bading», «gjennom is» og «fall fra land». En oversikt over hvordan disse ulykkene fordeler seg ti-år for ti-år i perioden f.o.m. 1990-tallet t.o.m. 2020-tallet kommer frem av diagram 27.

Diagram 27. Drukningssulykker fordelt på is-ulykker, fall fra land, fritidsbåt og bading

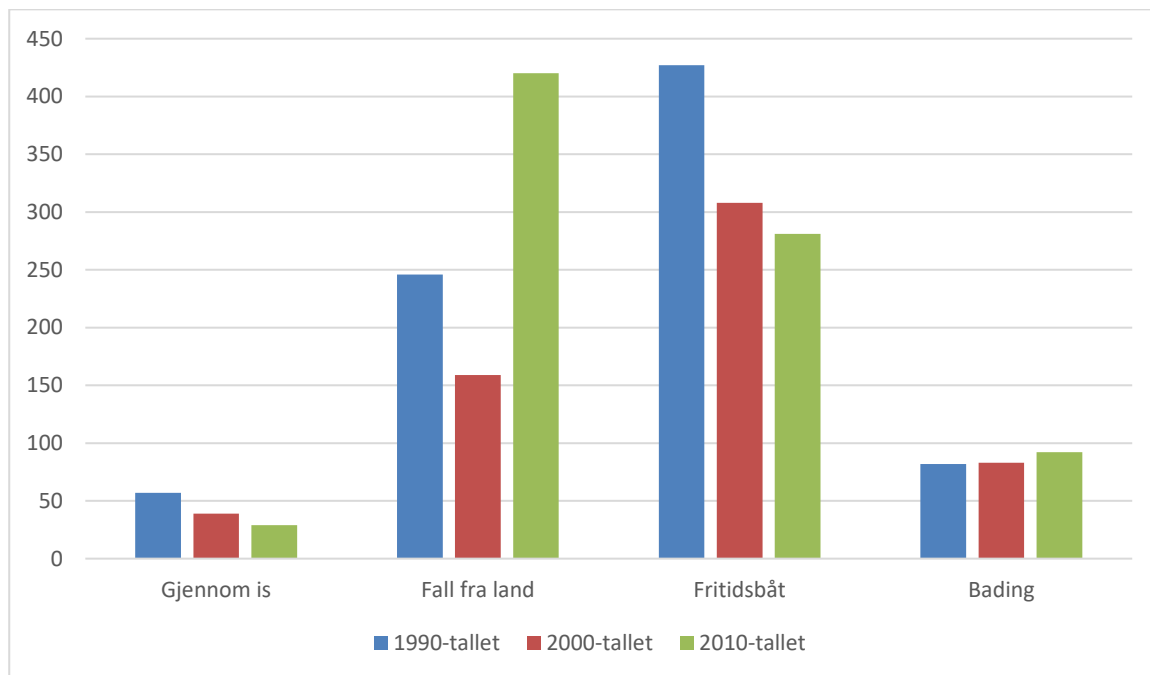

Diagram 27 viser drukningsulykker fordelt på is-ulykker, fall fra land, fritidsbåt og bading i perioden 1990-2020.

Både badeulykker og gjennom-is-ulykker skjer gjerne i forbindelse med lek og/eller friluftslivsaktiviteter. Innenfor kategorien fall fra land kan det imidlertid være svært mange forskjellige kategorier og hendelsesforløp. Hvor mange av disse ulykkene som kan relateres til friluftsliv er vanskelig å fastslå. Svært mange av ulykkene skjer nattetid, i by-miljøer, gjerne med mennesker i påvirket tilstand. Konsentrerer vi oss om 2000-tallet har uansett utviklingen vært dramatisk om vi ser ti-år for ti-år. I den siste ti-års perioden har 420 mennesker omkommet som følge av fall fra land, mot 159 det første ti-året (N=579).

Data fra Norsk Folkehjelp (1988-2016) og fra Redningsselskapet (2017-2020) gir oss oversikt over drukningsulykker ved «bading», «gjennom is» og «fritidsdykking», alle aktiviteter som kan relateres til friluftsliv, helt tilbake til 1988. Disse tallene presenteres i diagram 28, 29 og 30 nedenfor. Antall

drukningssulykker ved bading har variert fra ett til 18 dødsfall pr. år over en drøy 30-års periode, i gjennomsnitt ca. åtte dødsulykker pr. år (N=272). Ser vi kun på 2000-tallet var gjennomsnittet omtrent det samme (N=175).

Diagram 28. Drukningssulykker ved bading

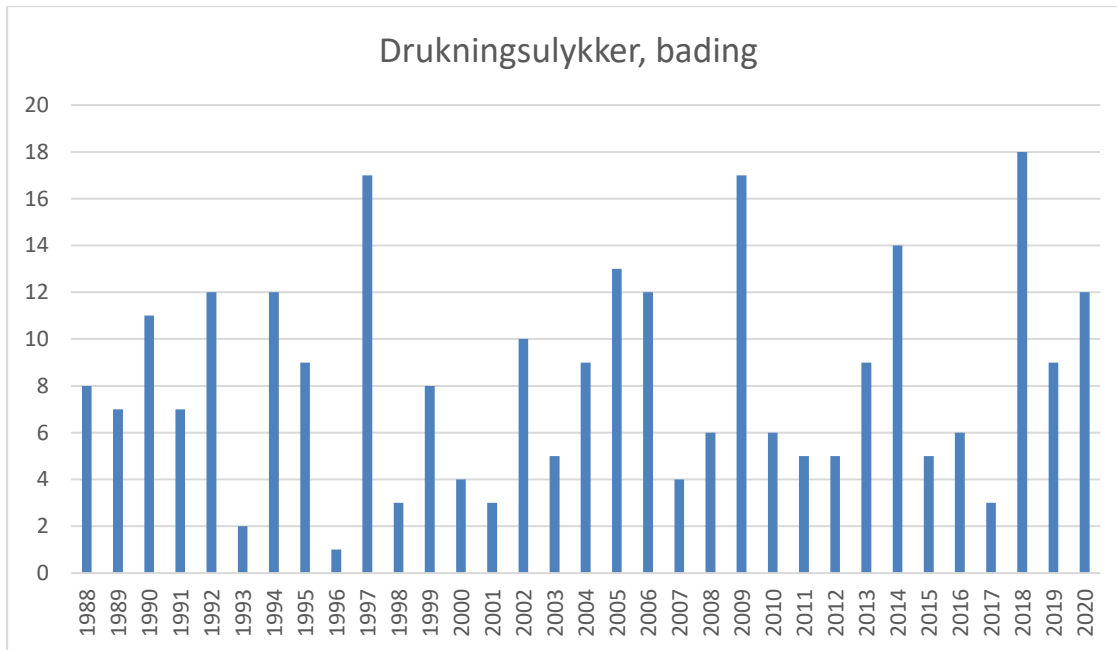

Diagram 28 viser drukningssulykker ved bading i perioden 1988-2020.

Det finnes ingen offisiell statistikk på drukningssulykker i forbindelse med bading innenfor organisert virksomhet. Et nett-søk avdekker minst tre dødsulykker ved drukning, to i forbindelse med skoleturer, en i forbindelse med en barnehage-tur, i Norge, i perioden 2000-2020.⁸³ Disse hendelsene vises, sammen med andre bade- og dykke-relaterte dødsulykker i forbindelse med organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv, i tabell 8 nedenfor. Drukningssulykken med barnehagen i 2000 fikk juridiske konsekvenser. Styreren av Tunnelen barnepass i Egersund ble funnet skyldig i uaktsomt drap og fikk, i Dalane herredsrett, betinget fengselsstraff i et halvt år. Styrerens opptreden under utflukten ble av retten betegnet som grovt uaktsomt. I tillegg til fengselsstraffen måtte styreren betale kr 50.000

⁸³ Ved å Google søkeord-kombinasjonen «drukning, skoletur, organisert tur» er det funnet tre baderelaterte dødsfall i forbindelse med organisert virksomhet, i Norge, i perioden 2000-2020. (2000: Stavanger, 2-åring, barnehage. 2012: Skedsmo, 13-åring, skoletur. 2013: Andebu, 17-åring, skoletur. I tillegg omkom en 15-åring under bading på skoletur i Sverige i 2002 og en 22-åring på bibel-skoletur til Israel i 2019). Fra 1990-tallet har man kjennskap til minst to drukningssulykker i organisert virksomhet. En jente-speider i 1995 og to søstre som omkom på Frikirkens barneleir i 1998.

kroner i oppreisning til den døde guttens foreldre, samt saksomkostninger til foreldrene og det offentlige.⁸⁴

Mellom en og 10 omkom som følge av drukning etter å ha gått igjennom is, i gjennomsnitt ca. fire pr. år (N=136). For 2000-tallet var gjennomsnittet redusert til tre omkomne pr. år (3,2, N=68). Jeg har, bl.a. gjennom nettsøk, ikke kunnet avdekke om det har skjedd drukningsulykker ved fall gjennom is innenfor organisert virksomhet.

Diagram 29. Drukningssulykker ved fall gjennom is

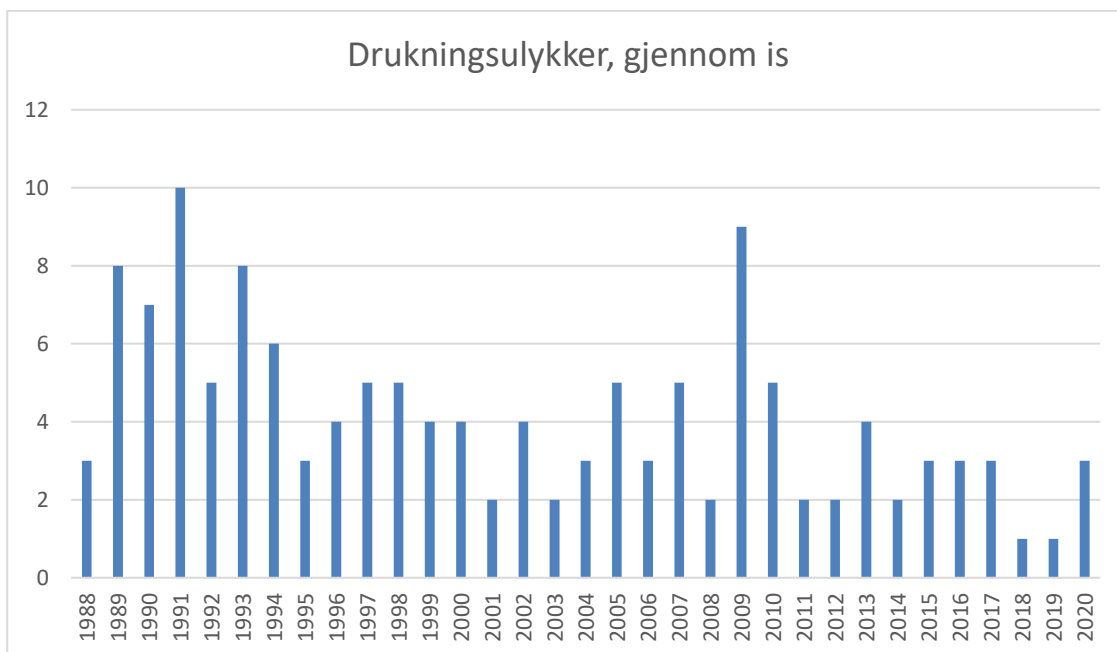

Diagram 29 viser drukningssulykker ved fall gjennom is i perioden 1988-2020.

Når det gjelder fritidsdykking varierer dødstallene fra null til ni pr. år, i gjennomsnitt i overkant av fire pr. år (N=146). For 2000-tallet blir gjennomsnittet omtrent det samme (3,7, N=78).

⁸⁴ Aftenbladet, 2000.

Diagram 30. Drukningssulykker ved fritidsdykking

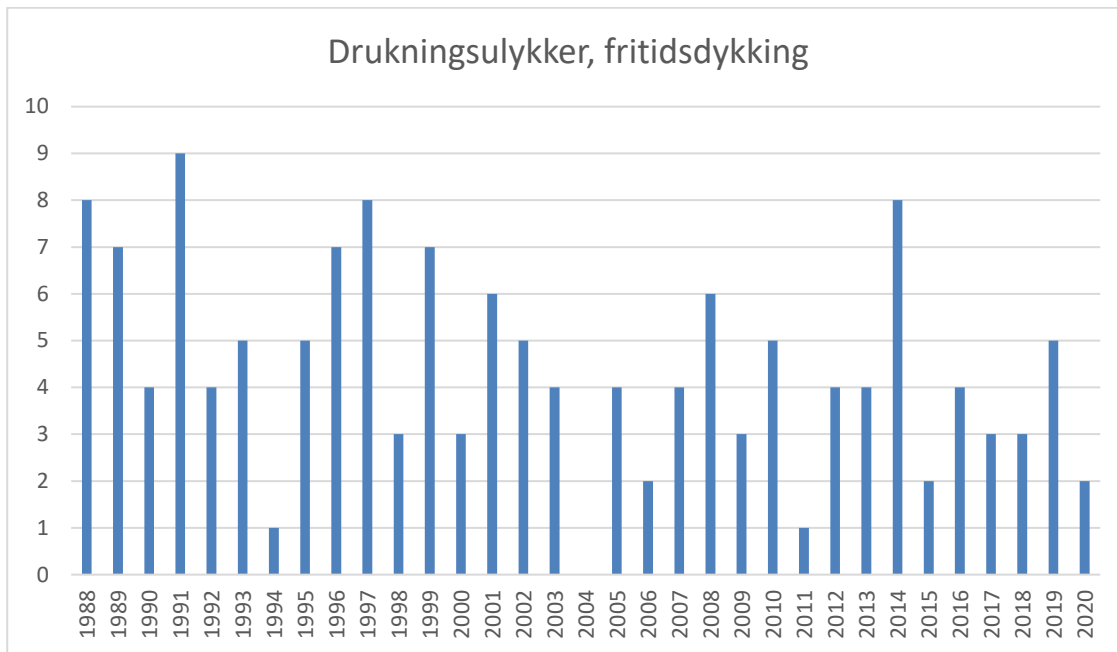

Diagram 30 viser drukningssulykker ved fritidsdykking i perioden 1988-2020.

Det hender også at det skjer drukningssulykker ved fritidsdykking innenfor organisert virksomhet. I 2014 omkom eksempelvis en mann i 50-årene under et dykkerkurs i Kvalsvik, nord for Haugesund.⁸⁵ Og i 2019 omkom en 20 år gammel kvinne under dykking i regi av Karmøy Folkehøgskule.⁸⁶ Hendelsene vises, sammen med bade-relaterte dødsulykker i forbindelse med organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv, i tabell 8 nedenfor. I tilknytning til dykkerulykken i 2014 ble tre siktet pga. alvorlige mangler ved kurset, dykkerinstruktøren og to ledere hos kursarrangøren. Politiet henla senere saken mot instruktøren og bøtela de to lederne.⁸⁷

⁸⁵ Aftenposten, 2014.

⁸⁶ Nrk, 2019.

⁸⁷ Haugesunds Avis, 2018.

Tabell 8. Dødsulykker knyttet til bade- og dykkerulykker, i forbindelse med organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv

År	Aktivitet	Antall	Kjønn	Nasjonalitet	Sektor
2000	Bading	1	Gutt	Norsk	Barnehage
Totalt: 2000-tallet		1			
2012	Bading	1	Gutt	Norsk	Skole
2013	Bading	1	Gutt	Norsk	Skole
2014	Dykking	1	Mann	Norsk	Kursarrangør
2019	Dykking	1	Kvinne	Norsk	Skole/utdanning Karmøy Folkehøgskule
Totalt: 2010-tallet		4			

Tabell 8 viser dødsulykker knyttet til bade- og dykkerulykker, i forbindelse med organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv for årene 2000 – 2020 i Norge. Det er knyttet relativt stor usikkerhet til denne oversikten, siden ulykkesregistreringen er mangelfull.

Perioden 1988-2020 sett under ett, for drukningsulykker ved fritidsbåt, bading, fall gjennom is og fritidsdykking, viser svakt synkende ulykkestall for både fritidsbåtulykker og fall gjennom is. Badeulykker og fritidsdykkerulykker holder seg derimot stabilt, med tilfeldige variasjoner fra år til år. Innenfor kategorien «fall fra land» er utviklingen relativt dramatisk i negativ retning, 2000-tallet sett under ett. Som for samtlige aktiviteter som er med i denne undersøkelsen er de fleste omkomne menn og gutter.

8. Sluttbemerkninger

På grunnlag av den deskriptive statistikken som er presentert i denne rapporten, samt medie-søk, kan det konkluderes at i gjennomsnitt 64 mennesker har omkommet i friluftslivsrelaterte ulykker i Norge hvert år i perioden 2000-2020 (Se tabell 9 nedenfor). I overkant av halvparten av disse har omkommet i forbindelse med ikke-motoriserte friluftslivsaktiviteter.

Tabell 9. Gjennomsnittlig antall omkomne pr. friluftslivsaktivitet, i Norge, basert på tilgjengelig statistikk for perioden 2000-2020, samt søk i media

Fritidsbåt (motorisert)	26
Fritidsbåt (ikke-motorisert)	4
Bading	8
Dykking	4
Snøskred	4
Fall gjennom is	3
Klatring, fjell, bre og is	2
Jakt	>1
Fiske – fall i vann fra land	2<
Luftsport	>3
Fottur (inkludert fall i vann fra land)	2<
Sykkeltur (ikke trafikkulykker)	>1
Ski/vinter, ikke snøskred	1<
Alpinanlegg, ikke snøskred	1<
Snøscooter, ikke snøskred	>2
Totalt:	64

Tabell 9 viser gjennomsnittlig antall omkomne pr. friluftslivsaktivitet, i Norge, basert på tilgjengelig statistikk for perioden 2000-2020, samt søk i media. Tallene som er merket med > eller < er det heftet usikkerhet til.

Som nevnt innledningsvis har det ikke vært rapportens formål å diskutere om det er mange eller få ulykker innenfor de ulike aktivitetene/kategoriene. Avslutningsvis kan det imidlertid kort oppsummeres at dødsulykker i friluftslivet skjer med en viss stabilitet og forutsigbarhet fra år til år.

Det er f.eks. ingen dramatisk, negativ utvikling innenfor aktivitetene som er kartlagt i rapporten. Innenfor noen av aktivitetene ser vi faktisk antydninger til en positiv endring sammenliknet med tidligere. Fritidsbåtulykkene har eksempelvis gått ned sml. med foregående ti-år, men så stabilisert seg på 2000-tallet. Drukningssulykker som følge av fall gjennom is er svakt nedadgående. I negativ retning er økningen i antall dødsfall blant utenlandske klatrere og skiløpere (skred). Det samme kan sies om forekomsten av skredulykker blant snøscooterførere. Det er imidlertid lave tall det er snakk om, så i hvilken grad endringene skyldes tilfeldigheter eller «tendenser» er vanskelig å fastslå.

I tabell 10 på neste side finnes en samlet oversikt over dødsulykker i forbindelse med ikke-motorisert, organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv, med en ansvarlig til stede, i perioden 2000-2020. Totalt har det vært minst 18 hendelser i Norge, hvor til sammen 22 mennesker har mistet livet.⁸⁸ I tillegg kommer minst fire scooterulykker, tre på Svalbard og en i Finnmark, hvor til sammen fire mennesker mistet livet.⁸⁹ Dødsulykker med motoriserte utleie-fritidsbåter er ikke med i oversikten.

Er det mange eller få ulykker med en ansvarlig til stede? Det kommer an på hvem man spør. Institusjonalisert friluftsliv og naturbasert reiseliv har stor utbredelse i Norge og omfatter svært mange mennesker, skoler, organisasjoner, bedrifter og andre institusjoner. Ulykker vil forekomme. Mh.t. det juridiske har det i denne perioden vært to domfellelser som medførte betinget fengsel for den ansvarlige.⁹⁰ I tillegg har det forekommet minst en rettsak hvor utfallet har vært bøter. Det kan legges til at flere saker har vært etterforsket, men at ingen lærere, guider instruktører eller veiledere ser ut til å være domfelt eller bøtelagt, kun eiere/ledere av virksomhetene. Dette indikerer at vi ikke er på vei mot såkalte «amerikanske tilstander», og en saksøking-kultur i tilknytning til norsk friluftsliv og naturbasert reiseliv.

⁸⁸ Drukningssulykken som involverte to elever og en lærer ved Nome og Bø voksenopplæring, på Seljordsvannet i 2017 er ikke tatt med i oversikten fordi turen var i privat regi (Aftenposten, 2017).

⁸⁹ To av de forulykkede er tidligere omtalt under skredulykker, Fridtobreen, Spitsbergen 20.02.2020 hvor de forulykkede var to kvinnelige, tyske statsborgere i 40-årene på scootertur med Arctic Travel Company Grumant. I tillegg kommer en scooterulykke på Petermannsbreen på Spitsbergen i 2001, hvor en norsk mann på guidet tur med selskapet Spitsbergen Safari omkom etter fall i bresprekk (Nrk, 2021b). Og en scooterulykke i 2017, hvor en mannlig russisk guide omkom som følge av fall gjennom is i Tempelfjorden, Spitsbergen (Svalbardposten, 2021). Samt en scooterulykke i 2008 hvor en 42 år gammel kvinne ifra Litauen omkom under en guidet tur på Ifjordfjellet i Øst-Finnmark (Nordlys, 2021).

⁹⁰ På Svalbard har det vært gitt foretaks-bot etter en scooterulykke på Petermannsbreen på Spitsbergen i 2001, hvor en norsk mann på guidet tur med selskapet Spitsbergen Safari omkom etter fall i bresprekk (Nrk, 2021b).

Tabell 10. Samlet oversikt, dødsulykker i forbindelse med ikke-motorisert, organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv 2000-2020

År	Aktivitet	Antall	Kjønn	Nasjonalitet	Sektor
2000	Bading	1	Gutt	Norsk	Barnehage
2002	Brevandring	1	Kvinne	Norsk	Skole/utdanning, Høgskole (HiT)
2004	Juvvandring	1	Kvinne	Nederlandsk	Naturbasert reiseliv
2004	Ski	1	Mann	Norsk	Frivillig organisasjon (DNT)
2006	Juvvandring	1	Mann	Norsk	Naturbasert reiseliv
2008	Kanopadling	1	Mann	Norsk	Rehabilitering
2009	Ski	1	Mann	Norsk	Naturbasert reiseliv (UIAGM)
Totalt: 2000-tallet		7			
2010	Fjellklatring	1	Mann	Norsk	Frivillig organisasjon / løst organisert vennegjeng
2012	Ski	5	Menn	Sveits (4), Fransk	Naturbasert reiseliv (UIAGM)
2012	Bading	1	Gutt	Norsk	Skole
2013	Bading	1	Gutt	Norsk	Skole
2013	Ski	1	Kvinne	Østerrike	Naturbasert reiseliv (UIAGM)
2013	Rafting	1	Kvinne	Norsk	Naturbasert reiseliv
2014	Dykking	1	Mann	Norsk	Kursarrangør
2016	Kanopadling	1	Mann	Norsk	Skole/utdanning (Seljord f.h.sk)
2019	Dykking	1	Kvinne	Norsk	Skole/utdanning (Karmøy f.h.sk)
2019	Fottur	1	Kvinne	Norsk	Frivillig organisasjon (DNT)
2019	Havkajak	1	Mann	Norsk	Tromsø Havpadleklubb
Totalt: 2010-tallet		15			

Tabell 10 viser en samlet oversikt over dødsulykker i forbindelse med ikke-motorisert, organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv for perioden 2000 – 2020 i Norge. Det er knyttet en viss usikkerhet til denne oversikten siden ulykkes-registreringen er mangelfull innenfor flere av aktivitetene.⁹¹

⁹¹ Samtlige hendelser i tabell 10 kommer også frem av de respektive tabeller for den enkelte aktivitet ovenfor. Unntaket er hendelsen i 2019 hvor en 70 år gammel kvinne omkom som følge av et syv meter fall ned den skrent på en organisert tur i Hurum, i regi av DNT Oslo og Omegn (Nrk, 2021c). Dødsulykker med norske virksomheter i utlandet er ikke tatt med. F.eks. to badeulykker (Sverige 2002 og Israel 2019), samt dødfallene som følge av illebefinnende/høydesyke på Kilimanjarao i 2010 og 2016.

9. Bibliografi

- Adresseavisen. (2015a, August 5). *Adressa.no*. *Mann i 20-årene omkom etter kanovelt*, s. <http://www.adressa.no/nyheter/nordtrondelag/article11335438.ece>.
- Adresseavisen. (2015b, August 5). *Adressa.no*. Hentet fra 50 personer har mistet livet i kajakk- og kanoulykker på ti år: <http://www.adressa.no/nyheter/sortrondelag/article11349158.ece>
- Adresseavisen, papirutgaven. (u.d.).
- Aftenbladet. (2000, Desember 6). *Aftenbladet.no*. Hentet fra Ingen anke i barnepass-saken: <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/edwM4/ingen-anke-i-barnepass-saken>
- Aftenposten. (2010, Desember 5). *Aftenposten.no*. Hentet fra Nordmann omkom på Kilimanjaro: <https://www.aftenposten.no/norge/i/41m4V/nordmann-omkom-paa-kilimanjaro>
- Aftenposten. (2014, Mars 1). *Aftenposten.no*. Hentet fra Mann omkom i dykkerulykke i Haugesund: <https://www.aftenposten.no/norge/i/1kaQW/mann-omkom-i-dykkerulykke-i-haugesund>
- Aftenposten. (2017, Oktober 14). *Aftenposten.no*. Hentet fra Lærer forsøkte å redde elever fra å drukne i Seljordsvatnet: <https://www.aftenposten.no/norge/i/k4wr6/laerer-forsokte-aa-redde-elever-fra-aa-drukne-i-seljordsvatnet-siden-har>
- Aftenposten. (2018, April 4). *Aftenposten.no*. Hentet fra Osломann (58) omkom i snøskred i Sverige: <https://www.aftenposten.no/norge/i/m6pMKl/oslomann-58-omkom-i-snoeskred-i-sverige>
- Aftenposten. (2021, Januar 21). *Aftenposten.no*. Hentet fra Kvinne døde etter raftingulykke i Dagali: <https://www.aftenposten.no/norge/i/aw2ME/kvinne-doede-etter-raftingulykke-i-dagali>
- Aftenposten, papirutgaven. (u.d.).
- Åndalsnes avis. (2017, Januar 24). *Åndalsnes avis.no*. Hentet fra Omkom i skredet: <http://www.andalsnes-avis.no/nyheter/2016/04/30/Omkom-i-skredet-12676595.ece>
- Dagens Næringsliv. (2020, Januar 10). *Dn.no*. Hentet fra Høyesterett forkastet anken fra Pareto-meglere etterlatte: <https://www.dn.no/jus/hvitserk/hoyesterett/hoyesterett-forkastet-anken-fra-pareto-meglere-etterlatte/2-1-735971>
- Dagsavisen. (2021, Januar 22). *Dagsavisen.no*. Hentet fra Mann døde i ulykke i Hunnedalen: <https://www.dagsavisen.no/rogalandsavis/nyheter/mann-dode-i-ulykke-i-hunnedalen-1.1697451>
- Festivalledelsen for festivalen Romsdalsvinter. (2009, Oktober 28). *Friflyt.no*. Hentet fra Rapport om ulykken på Kirketaket: <http://www.friflyt.no/index.php?pagenr=12&articlenr=56663>

- Fri Flyt. (2020, Oktober 15). *Friflyt.no*. Hentet fra De etterlatte etter Atle Sigmundstad og Hvitserk har inngått forlik: <https://www.friflyt.no/fjelltur/de-etterlatte-etter-atle-sigmundstad-og-hvitserk-har-inngaatt-forlik>
- Furusest, A. (2006). *Skredulykker i Norge*. Oslo: Tun forlag.
- Grimeland, G. (2004). *En historie om klatring i Norge 1900/2000*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Haugesunds Avis. (2018, Juni 2). *H-avis.no*. Hentet fra Fire år etter dødsulykken i Kvalsvik er saken fortsatt ikke kommet opp for domstolen: <https://www.h-avis.no/nyheter/dykking/dodsulykker/fire-ar-etter-dodsulykken-i-kvalsvik-er-saken-fortsatt-ikke-kommet-opp-for-domstolen/s/5-62-627741>
- Horgen, A. (2010). *Friluftslivsveiledning vinterstid*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Horgen, A. (2013). *Friluftsliv og dødsulykker, årsaksforhold og juridiske konsekvenser*. Hentet fra Utmark.org: <http://www.utmark.org/>
- Horgen, A. (2017). *Sikkerhetsstatus for friluftslivsaktiviteter i Norge på 2000-tallet*. Hentet fra Utmark.org: <http://www.utmark.org/Utgivelser/Nr-1-2017>
- Horgen, A. (2019). *Sikkerhet og risiko i norsk friluftsliv og naturbasert reiseliv - en kulturhistorisk studie, Doktoravhandling*. Bø i Telemark: Universitetet i Sørøst-Norge.
- Kaltenborn, B., & Vorkinn, M. (1993). *Vårt friluftsliv. Aktiviteteter, miljøkrav og forvaltningsbehov*. Lillehammer: Norsk institutt for naturforskning.
- Klikk. (2021, Januar 22). *Klikk.no*. Hentet fra Dødselva: <https://www.klikk.no/produktjemmesider/vimenn/reportasje/testet-dodselve-3013049>
- Lovdata. (2011, November 16). *Lovdata.no*. Hentet fra Straffelovens §239: <http://www.lovdata.no/all/tl-19020522-010-026.html>
- Meirik, T. (2017, Januar 24). *Friflyt.no*. Hentet fra Den siste turen med Benjamin: <https://www.friflyt.no/Ski/Den-siste-turen-med-Benjamin>
- Miljøkrim. (2011, Mai 30). *Arrangør av juvandring dømt*. Hentet fra Økokrim.no: http://www.okokrim.no/miljokrim/nor/tidligere-utgaver/1_april_2008/artikler/arrangoer_av_juvandring_doemt
- Mytting, I. (2000). *Snøskredulykker*. Oslo: Norges Idrettshøgskole.
- Nettavisen. (2021, Februar 3). *Nettavisen.no*. Hentet fra 23 åring fra Stavanger døde i kajakkulykke på Mjøsa: <https://www.nettavisen.no/nyheter/innenriks/23-aring-fra-stavanger-dode-i-kajakkulykke-pa-mjosa/s/12-95-3423944600>

- Nøklevann ro- og padleklubb. (2010, Oktober 8). *Idrett.speaker.no*. Hentet fra Padleulykker:
<http://idrett.speaker.no/Organisation.asp?WCI=wiKlubbKassaNews&WCU=810017>
- Nordlys. (2015, Februar 10). *Nordlys.no*. Hentet fra Skuterkjører savnet etter snøskred i Reisadalen:
<https://www.nordlys.no/skuterkjorer-savnet-etter-snoskred-i-reisadalen-skredet-skal-vare-fem-meter-hoyt/s/5-34-87432>
- Nordlys. (2017, Januar 24). *Nordlys.no*. Hentet fra Fra dette fjellet så kameratene mannen falle :
<http://www.nordlys.no/lyngen/bistand/norsk-folkehjelp/fra-dette-fjellet-sa-kameratene-mannen-50-falle-flere-hundre-meter-de-er-preget-etter-hendelsen/s/5-34-393248>
- Nordlys. (2021, Januar 22). *Nordlys.no*. Hentet fra Minst 38 personer har omkommet i skuterulykker siden 2000:
<https://www.nordlys.no/nyheter/minst-38-personer-har-omkommet-i-skuterulykker-siden-2000/s/1-79-7286167>
- Norges Geoteknisk Institutt. (2013, Januar 21). *NGI.no*. Hentet fra Ulykker:
<http://www.ngi.no/no/snoskred/Innholdsbokser-og-strukturer/Hurtigmeny/Tjenester-og-verktoy/Ulykker/>
- Norges Klatreforbund. (2021, Januar 12). *Klatring.no*. Hentet fra Sikkerhet:
<http://db.klatring.no/sikkerhet/pages/rapportAlle00.asp>
- Norges Vassdrags og Energidirektorat. (2021, Januar 15). *Varsom.no*. Hentet fra Ulykker:
<https://www.varsom.no/ulykker/?ref=mainmenu>
- Norsk Folkehjelp. (2021, Januar 20). *Folkehjelp.no*. Hentet fra Drukningstatistikk:
<https://www.folkehjelp.no/Presse/Drukningstatistikk>.
- Nrk. (2015a, August 5). *Nrk.no*. *Mann omkom i kajakkulykke i Sandøy, ss.*
<http://www.nrk.no/mr/mann-omkom-i-kajakkulykke-i-sandoy-1.12390229>.
- Nrk. (2015b, November 4). *Nrk.no*. Hentet fra Avhører guiden etter dødsulykken:
<http://www.nrk.no/troms/avhorer-guiden-etter-dodsulykken-1.10995262>
- Nrk. (2017a, September 20). *Nrk.no*. Hentet fra Mann døde etter kanovelt:
<https://www.nrk.no/nyheter/mann-dode-etter-kanovelt-1.12992626>
- Nrk. (2017b, September 20). *Nrk.no*. Hentet fra Utenlandsk kajakkpadler omkom i ulykke:
<https://www.nrk.no/nordland/utenlandsk-kajakkpadler-omkom-i-ulykke-1.13126149>
- Nrk. (2019, Mars 25). *Nrk.no*. Hentet fra Kvinne (20) døde etter dykkerulykke:
https://www.nrk.no/rogaland/kvinne-_20_-dode-etter-dykkerulykke-1.14489427

- Nrk. (2021a, Januar 21). *Nrk.no*. Hentet fra Omkom i kanoulykke: <https://www.nrk.no/trondelag/omkom-i-kanoulykke-1.128241>
- Nrk. (2021b, Januar 22). *Nrk.no*. Hentet fra Døde etter ulykke på Svalbard: <https://www.nrk.no/norge/dode-etter-ulykke-pa-svalbard-1.521055>
- Nrk. (2021c, Januar 22). *Nrk.no*. Hentet fra 70-åring omkom i fallulykke: <https://www.nrk.no/osloogviken/70-arang-omkom-i-fallulykke-1.14552158>
- Nrk. (2021d, Februar 2). *Nrk.no*. Hentet fra Padler omkom i kajakkulykke utenfor Tromsø: <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/padler-omkom-i-kajakkulykke-utenfor-tromso-1.14673347>
- Nrk Nordnytt. (2015, Mars 2). *Nrk.no*. Hentet fra Tysk turist døde etter snøskred i lyngen: <http://www.nrk.no/troms/tysk-turist-dode-etter-snoskred-i-lyngen-1.12214239>
- Nyhetspressen. (2021, Januar 26). *Nyhetspressen.com*. Hentet fra Opp mot 3 dødsulykker i året: http://www.nyhetspressen.com/Opp_mot_3_d%C3%B8dsulykker_i_%C3%A5ret.1588569.html
- Redningsselskapet. (2021, Januar 20). *Redningsselskapet.no/drukning/*. Hentet fra Drukning: <https://www.redningsselskapet.no/drukning/>
- Sjøfartsdirektoratet. (2021, Januar 20). *Sjøfartsdirektoratet.no*. Hentet fra Fritidsbåtstatistikk: <https://www.sdir.no/globalassets/sjofartsdirektoratet/fartoy-og-sjofolk---dokumenter/ulykker-og-sikkerhet/rapporter/ulykkesstatistikk/fritidsbatstatistikk-2017.pdf?t=1520325972058>
- Solheim, A. (2013, Mai 15). *Ngi.no*. Hentet fra Snøskredvarsling redder liv og sikrer verdier: <http://www.ngi.no/no/Undersider-NGI-for/For-media/NGI-mener/Snoskredvarsling-redder-liv-og-sikrer-verdier/>
- Svalbardposten. (2015, Mars 2). *Svalbardposten.no*. Hentet fra Avslutter skredsøket: <https://svalbardposten.no/nyheter/avslutter-skredsoket/19.5494>
- Svalbardposten. (2021, Januar 22). *Svalbardposten.no*. Hentet fra Russisk guide omkom: <https://svalbardposten.no/russisk-guide-omkom/19.8529>
- TA. (2016, Mai 20). *Ta.no*. Hentet fra Frigir navnet på elev som druknet: <https://www.ta.no/nyheter/drukningssulykke/bo/frigir-navnet-pa-elev-som-druknet/s/5-50-213661>

- Tønsberg blad. (2018, Mars 6). *Tb.no*. Hentet fra Har funnet kajakk og død person:
<https://www.tb.no/tjome/nyheter/leteaksjoner/har-funnet-kajakk-og-dod-person/s/5-76-650504>
- Varden. (2016, April 30). *Varden.no*. Hentet fra 20-åring døde etter kanoulykke:
<http://www.varden.no/nyheter/20-aring-dode-etter-kanoulykke-1.1525821>
- VG. (2015, Mars 2). *Vg.no*. Hentet fra Mann omkom i surfeulykke på Karmøy:
<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/mann-25-omkom-i-surfeulykke-paa-karmoey/a/23405170/>
- VG. (2015, November 5). *VG.no*. Hentet fra Falt utfor med ektemann som hjelpeløs tilskuer:
<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/falt-utfor-med-ektemannen-som-hjelpeloes-tilskuer/a/239274/>
- VG. (2021a, Februar 3). *Vg.no*. Hentet fra Kanopadler (72) døde:
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/BR6v7E/kanopadler-72-doede>
- VG. (2021b, Januar 21). *Vg.no*. Hentet fra Mistet livet etter kanovelt, statsadvokaten omgjør politiets henleggelse: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/21eX6v/mistet-livet-etter-kanovelt-statsadvokaten-omgjoer-politiets-henleggelse>

Skriftserien nr 67
2021

**Dødsulykker i norsk friluftsliv
2000-2020**

André Horgen

ISBN 978-82-7206-587-3
ISSN 2535-5325

usn.no

